

بالاپۆشى

نووسيني: م. شوكريه شيخاني

پێداچوونهوهی: ههرمان دهروێش

نه خشه سازی به رگ و ناوه وه: زهرده شت کاوانی

كتيبخانهى حاجى قادرى كۆيى

بەرپۆەبەرى گشتى: موحەممەد خضر ئەحمەد ۱۳۹٤،۱۷۱۳۹۰ – ۱۷۰۰٤٦۷۱۳۹۶ بەرپۆەبەرى ھونەرى: موستەفا موحەممەد كوردى ۱۷۰۰۹۹۹۸۱۸۲ فەيسبووك: كتيبخانەى حاجى قادرى كۆيى/ M.Ktebxana

ئىيستگرام: كتيبخانەى حاجى قادرى كۆيى/ M.Ktebxana ئىيستگرام: بەرانبەر دەرگاى قەلا – بازارى رۆشنبيرى

ىقى يەخەم. بەرىبچەر قەرقى قەر سېرپى پوھىيىرى لقى دووەم: چوارړيانى شىخ مەحمود – بەرانبەر مزگەوتى مەحمود عەلاف ئىمتى: mdmaktaba@gmail.com

چاپی دووهم: ۱٤٤٥ک – ۲۰۲۶ز

پێوانه: ۱٤ * ۲۱

تیراژ: ۱۰۰۰

لاپەرە: ٩٦

نرخ: ٣٠٠٠

له بهریّوهبهرایهتی گشتی کتیّبخانه گشتییهکان/ ههریّمی کوردستان ژمارهی سپاردنی (۹۹۳) ساڵی (۲۰۲۲)ی پیّدراوه.

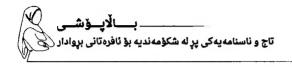
تاج و ناسنامهیهکی پر له شکوّمهندییه بــوّ ئــافرهتانی بــــروادار

> نووسینی **م. شوکریـه شیّخانی**

پێشکەشە بە

سەرجەم ئەو ئافرەتە بروادارە راستەقىنانەى كە:

- کاتینک گویبیستی فهرمانه کانی خوا و پینغهمبهری خوا دهبن، ده فهرموون نهی پهروهردگارا! گویبیست و ملکه چ بووین بو فهرمانه کانتان، گوناهه کانی رابردوومان بپوشه.
- گرنگی ده ده ن به ناوه رق و به رده و ام هه و لّی پاککردنه و هی دلّ و ده روونیان ده ده ن، له رواله ت و ناسنامه و هه لسوکه و ت خوو ره و شتیان، وه ک نافره تیکی برواداری پیشه نگ ده رده که ون.
- کات به سهرمایه و سامانی ژیانیان دهزانن و، کات تهرخان ده کهن بر گرنگدان به توانا و لیهاتوویییه کانیان، ئاماده نین سهرمایهی ژیانیان له کاری بیسوود به فیرو بدهن.
- خوّی زهوییه کی پاك و چاك و به پیت و بهره که ته، نهوه یه کی چاکه خواز به رههم ده هیننیت و پیشکه ش به کوّمه لگه ی ده کات.

يێۺڡػؠ

کاتیک سهرنج دهدهم له کومه لگه دیندار و پاکه کهی خومان، زوریک له ئافره تان خاوه ن بروا و خوو په وشت و ئاکاری جوانن، له پرووی خواپه رستییشه وه له نویژ و پروژوو که مته رخهم نین. زوریک له وانه هه لگری بروانامه ی به رزن، به لام به داخه وه له پرواله تدا به شیّوه ی نیمچه پرووت ده رده که ون.

جا ههنديكيان ده لينن: ئيمه له نيوه رو كدا پاكين و روالهت مهرج نييه!

هەندىنكى دىكەيان دەڭىن: پەروەردگار بۆ بەندەكانى بەبەزەييە و ئىنمەش چاكەمان زۆرە، دەى چاكەكانمان خراپەكانمام دەسرنەوە، ئەى ئەوە نىيە پەروەردگارمان دەڧەرموى: ﴿إِنَّ ٱلْحَسَنَتِ يُذْهِبُنَ السَّيِّعَاتِ اللهِ ﴾ هود

خۆ ھەشيانە دەڭين: چى بكەين ھيشتا قەناعەتمان بە بالاپۆشى بۆ دروست نەبووە! ئىمە لە زۆرىك لە ئافرەتە بالاپۆشەكان چاكترىن و... ھتد.

ههموو ئهمانه هانیان دام بیر له نووسینی ئهم نامیلکهیه بکهمهوه و باس له پیناسه و جوّر و مهرج و حیکمهت و فهلسه فه و فهرمان و سزا و پاداشت و سوود و زیانه کانی بالاپوشی له رووی

شهرعی و زانستییهوه، بز خوشکانی ئازیزم روون بکهمهوه و، ئهو پهیامهیان پی بگهیهنم که:

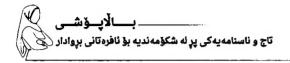
بالاپوشی بروایه، ملکهچیه، خواپهرستیه، لهخواترسیه، تاجه، پاکییه، ستره، شهرم و شکویه، ناسنامهیه، غیره ته... ئافره تی بالاپوش به خواپهرست و روزووگر (الصوامة والقوامة) ههژمار ده کری، که پاداشته کهی بریتییه له به هه شتی نه براوه. بالانه پوشی بریتیه له سهرکه شی و بیفه رمانیی خوا و پیغه مبه ره کهی (دروودی خوای لی بی)؛ به دریزاییی کات و ساته کان سزاکهی برییته له دوزه خ له کوتاییی نامیلکه که دا چه ند رووداوی کی راسته قینه باس کراون، له گه ل چه ند موژده یه کی خوش له فه رمووده کانی پیغه مبه ردروودی خوای لی بی).

به هیوام نهم نامیلکه یه بگاته دهست سهرجهم نهو خوشکانهی که پیویستیان به رینهاییکردنه بو جیبه جیکردنی فهرمانی بالاپوشی.

لیرهشهوه زور سوپاسی برای به پیزم کاك «سیروان کاکه نه حمد» ده کهم که نهرکی پیداچوونهوه و دیزاینی گرته نهستوی خوی خوای گهوره نهم کارهشی بخاتهی تهرازووی کردهوه چاکه کانی دیکهی.

به هیوای دوعای خیری گشت لایه کین.

م. شوکریه شیّخانی

الدجاب) ﴿ بِالْاهِوْشَى (الحجاب) ﴿ اللَّهِ وَالْمُ

پيناسهي (الحِجابُ):

له ئەسلىي زماندا: (السِّترُّ والْمَنْعُ) واته: پارێزگاريكردن و رێگاگرتن؛ داپۆشين.

له زاراوهی شهرعدا: بریتییه له پاراستنی گشت نهندامه کانی جهسته له دهرخستنی جوانییه کانی، بهرانبهر به ره گهزه کهی تر، نهم پاراستنهش به جل و بهرگی شهرعی ده کریّت.

حيكمهت و فهلسهفهي بالاپؤشي:

۱- ناسسنامه و تسساج و پاکیی نافره تی برواداره، به لکوو نیشانهی برواداریه تیی نافره تی مسولهانه.

۲- دهربرینیّکی راسته قینه یه له ناخی نافره تی برواداردایه، بروای به لیّزانی و کارجوانی و زانایی و دانایی و فهلسه فهی فهرمانی دروستکار و پهروه ردگاری خوّی ههیه. کاتیّك نهو جوّره جل و بهرگانه ده پوشیّت، ههست به نارامیی دلّ و پاریّزراویی جهسته و شکوّی خوّی ده کات. به لّی، ههست ده کات نه و مروّقیّکی

بِسا**لَّالِبِ وَشَسَى** تاج و ناسنامەيەكى پر لە شكۆمەنديە بۇ ئافرەتانى ب<u>رو</u>ادار

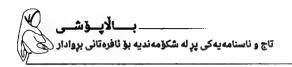
ریزلنگیراوه له لایهن نههلی ناسهان و زهوی؛ دهزانیت ژیان تهنیا بریتی نییه له لایهنه ماددی و شههوانییه کهی، به لکوو به چاوی ژیری ناوه رو کی شته کان ده بینیت.

۳- ئافره تی بروادار کاتیک که حیجاب ده پوشیت، به ته واوی ههست به به به رپرسیاره تی ده کات و ده زانی بالاپوشی مانایه کی گشتگیری ههیه؛ سهرجهم ره فتار و کردار و گوفستار و هه لسوکه و تیکی ده گریته وه.

٤- بالاپۆشی جۆریک له کهسایه تی و ههیبه ت و ئازادی به ئافره تی باوه پدار ده به خشینت. ئه و جوانی و ناسکییه ی که پهروه ردگار پینی به خشیوه، ههرگیز پیگا نادات وه ک که لوپه لیکی بی نرخ، ههر که سیک حه ز بکات له زهت و تام و چیژ له سهیر کردنی و ه ربگریت.

0- له پیناو لیکه و تنه وه ی نه وه یه کی پاك و بیگه رد و پیوه ست به ثایین و داب و نه ریت، له کاتیکدا کور په که چاوی ده کاته وه، ژیان و ده وروبه ری خوی ده بینیت، هه لبه ته یه که م که س دایك و باوکیکی پاك و پابه ند به ثایینه وه ده بینیت و، پیشنه گی و به ره که تی ثه وان راسته و خو کاریگه رینی له سه ر جگه رگوشه ده بینیت.

۲- هه ڵبه ته شهرع و به رنامه ی په روه ردگاری زانا و دانا و کاربه جێ،
 هاوسه نگ و یه کانگره له گه ڵ عه قڵی ساغڵهم و فیتره تی راست.
 بیّگومان یاسا و ریّسایه کانی په روه ردگار، گشتی دادگه ری و کاربه جیّیی و کارجوانی و به زه یی زوّری تیّدایه بو به نده کانی.

۷- لهپیناو پاراستنی مروّف و نه کهوتنه نیّو لیّواری گوناه و تاوان و لادان و بهدرهوشتی و لیّککهوته ی خراپ و تورهبوونی پهروهردگار.

۸- بالاپوشی ریزیکی پهروهردگاره بو نافره تی بروادار. به هوی بالاپوشییه وه نافره تی بروادار وه ف فریشته و (الحور العین)ی لی دی له رووی سیفه ته وه، چونکه بالاپوشی رینگره له سهیرکردن و چیژوه رگرتن له جوانی و قهشه نگیی نافره ت له لایه ن ره گه زی به رانبه ره وه، ته نیا بو هاوسه ره کهی خوی نه بیت. پهروه ردگار به م شیوازه باسی سیفاتی حورییه کانی به هه شت ده کات و ده فه رمووی: هر فیهن قصرت الطرف لر یک یک یک الرحمن، و نیم و به هه شته دا حوری تیدایه که ته نیا ته ماشای پیاوه کانیان ده که ن و، پیش هاوسه ره کانیان ده ستی که سیان به ر نه که و تووه؛ نه ناده میزاد و نه جن.

يەكەم: روالەتى (الظاھري):

بریتیه لهو پۆشتهیییهی که پهروهردگار له قورئانی پیرۆز فهرمانی به کچان و ئافرهتانی بروادار کردووه له ئاست پیاوانی نامه حره م. به شیّوه یه کی راشکاوانه له قورئان و فهرمووده کانی پیّغه مبه ری خوا علی فهرمانی پیّ کراوه و زانایانی شهرعناس ئاماژه یان به مهرج و شیّواز و جوّره کانی کردووه. به م زاراوانه له قورئانی پیروّزدا هاتووه:

أ/ (النقاب): بریتییه له داپۆشینی ههموو جهسته لهگهڵ دهست و روخسار.

ههندینک له شهرعناسه کان ئهم جوّره بالاپوشییه به فهرز و واجب دهزانن، وه ک ئیبن تهیمیه و ئیبن عوسهیمین.

ب/ بالاپوشیی ناسایی: بریتییه له داپوشینی گشت جهسته، جگه له دهست و روخسار.

دەرخستنى دەست و رووخسار بە شيوەيەكى سروشتى لە لايەن ھەندىك لە شەرعناسەكان رىگەپىدراوە، وەك؛ پىشەوايان لە زانايانى

سه له ف (أبو حنيفة و مالك)، (۱) ههروه تر له زاناياني سهرده م (محمد ناصر الدين الألباني و يوسف القرضاوي)، به به لْگهى ئايه تى: ﴿ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَاظَهَ رَمِنَهَا وَلْيَعَرِيْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُهُرِهِنَّ عَلَى جُهُرِهِنَّ عَلَى جُهُرِهِنَ عَلَى جُهُرِهِنَ عَلَى جُهُرِهِنَ عَلَى جُهُرِهِنَ لَه كُوناهـ عَلَى جُهُوجِنَّ آن كُهُ النور، واته: داويّني خوّيان بپاريّزن له كُوناهـ و جوانيي خوّيان ده رنه خهن، جگه له وه ي دياره، (وه ك دهست و روخسار)، با سهر پوشه كانيان بده ن به سهر سينه و ملياندا...

نهم زانایانه داپوشینی دهست و روخساریان به سوننهت و موستهحهب داناوه.

بریتییه له واجببوونی داپؤشینی سهر و قر و سینگ به پارچه قوماشیّکی گونجاو. که وا بیّت، جیاوازی له نیّوان (الحجاب و الخیار) ئهوهیه که حیجاب ههموو جهسته ده گریّتهوه، به لام (خیار) تهنیا سهر و قر و سینگ داده پوشی.

د/ (الجلباب): بریتییه له دوو پارچه قوماش که سهرجهم جهسته و روخساری ئافرهت داده پۆشن. نیوه ی وه ك ته نووره یان عه زیه ده پۆشریت، به شی دووه می له سهره وه تا کوو چۆك داده پۆشیت، یان وه ك شیوه ی عه بای سعوودی ده پۆشریت.

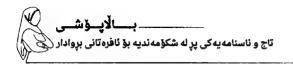
(١) فتاوى موقع الألوكة، المؤلف: مجموعة من العلماء.

دووهم: ناوهكى (الباطني):

بریتیه له و پوشته ییه یه پهروه ردگاری بالاده ست فهرمانی به ئافره تان و کچان و پیاوان و گه نجانی بروادار کردووه، له خوپاراستن و خودوورخستنه وه له سهرجهم هه لسوکه و تیکی نه شیاو، به لکوو ئه نجامدانی سه رجهم ئاکار و ره وشت و هه لسوکه و تیکی به رزو جوان و شیاو. بالاپوشیی رواله تی ده بیته ته واوکه ری ئه م بالاپوشییه. ئه م بالاپوشییه سه رجه م ره وشت و ئاکا رو هه لسوکه و ت و مامه له ییکی به رز و جوان ده گریته وه نه وه وه تی دانور) دا به شیوه یه کی زور راشکاوانه فه رمانی پی کردووه، فه رموویه تی: ﴿ قُل لِلْمُؤْمِنِینَ یَعْمُنُوا مِنْ اَبْصَدِهِمْ وَیَحَفُظُوا فَرُوجَهُمْ ... ﴿ گُل لِلْمُؤْمِنِینَ یَعْمُنُوا مِنْ اَبْصَدِهِمْ وَیَحَفُظُوا فَرُوجَهُمْ ... ﴿ گُه واته: (نه ی موحه ممه د گُل اِلله یا وانی نیماندار چاوی خویان داله سه یرکردنی نافره تی نامه حره م) دابخه ن و بپاریزن، هه روه ها عه و ره تیان (له داوین پیسیی) بپاریزن.

هدروه ها به ثافره تانى برواداريش دهفه رمووى: ﴿ وَقُل لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغَضُّضْنَ مِنْ أَبْصَلْرِهِنَّ وَيَحَفَظَنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَـرَ مِنْهَا اللهَا ﴾.

واته: به ئافرهتانی بروادار بلّی: چاویان بپاریّن (له تهماشاکردنی نامه حروم)، داویّنی خوّیان بپاریّن له گوناه و، جوانیی خوّیان دهرنه خهن، جگه له وی که دهرده که وی و دیاره، وه ك (دهسته کان و دهم و چاو).

🔌 🐉 مەرجەكانى بالاپۇشى

کۆمه لیک مهرج ههن که له کوی و تهی شهرعناسان و هرگیراون، بریتین له:

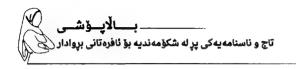
1- تهسك نهبيّ به شيّوهيهك بهرز و نزميي جهستهي ئافرهتي تيدا دهربكهويّ، جگه له عهقل و سروشت و فيترهتي مروّڤي ژير و عاقل، كه لاى پهسهند و دروست نييه ئافرهت به جلى تهسك و تروسك دهربكهويّت كه وهسفي ئهندامه كاني بكات، چونكه ئامانج و مهبهست و حيكمهت و فهلسهفهي بالاپوّشي بريتييه له جل و بهرگيّك، داپوّشين و ستريّكي راستهقينهي ههبيّت، دياره لهبهركردني بهرگيّك، داپوّشين و ستريّكي راستهقينهي ههبيّت، دياره لهبهركردني به بقليه م جوّره جلانهش، پيّچهوانهي ئامانج و مهبهستي بالاپوّشييه. بهلگهي شهرعيش بو قسه كانمان بريتييه لهم فهرمووده يهي ئازيز و شهروهرمان (دروود و سلاوي خواي گهورهي ليي بيّت): عَنْ أُسَامَةً بْن زَيْد، قَالَ: كَسَانِي رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قُبْطِيَّةً (۱) كَثي رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قُبْطِيَّةً (۱) كَثي رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ؛ قُلْتُ: يَا اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ، قَلْتُ : يَا رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّه عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ، قَالَ؛ قُلْتُ : يَا رَسُولُ اللَّه عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ، قَالَ : فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ، قَالَ : قَالَ : فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ : يَا رَسُولُ اللَّه عَلَيْه وَسَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَمَ اللَّهُ عَلَهُ وَسَلَمَ اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَمَ اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَمَ اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَمَ عَلَهُ اللَهُ عَلَهُ اللَّهُ عَلَهُ الْعُولُولُ الْعَالَ اللَّهُ عَلَهُ اللَّهُ عَلَهُ عَلْهُ اللَّهُ عَل

(۱) قبطیة: جوّره پوشاکیکی نهرم و تهنکه به جوّریك قهبارهی لاشه دهرده حاث و شیّوهی جهسته پیّیه وه دهرده كه ویّت. : « مُرْهَا فَلْتَجْعَلْ تَحْتَهَا غِلَالَةً إِنيِّ أَخَافُ أَنْ تَصِفَ حَجْمَ عِظَامِهَا(۱)" واته: ئوسامهی کوری زهید ده فهرمووی: پیغه مبهری خوا (دروود و سلاوی خوای گهورهی لی بین) پؤشاکیکی پی خه لات کردم که خویشی به دیاری له لایهن (دحیه الکلبییهوه وهری گرتبوو. منیش کردمهوه به دیاری بو خیزانه کهم، پیغه مبهری خوا (دروود و سلاوی خوای گهورهی لی بیت) فهرمووی: بوچی پوشاکه قبطیه کهت لهبهر نه کردووه؟! منیش گوتم: دام به خیزامه کهم. ئیتر پیمی فهرموو: فهرمان به خیزانه کهت بکه که ژیرکراسیک له ژیرهوه بیوشیت، چونکه ده ترسم شیوه ی جهستهی ده ربخات.

۲- تەنك نەبىت، بە شىرەيەك پىست و مووى تىدا دەرنەكەويىت. بەلگەشان ئەم فەرموودەيەى پىغەمبەرى خوايە (دروود و سلاوى خواى گەورەى لى بىت): (صنفان من أهل النّار لَمْ أَرَهُا، قَوْمٌ معهم سياطٌ كَأَذْنابِ البَقَر يَضْربُونَ بَها النّاسَ و نساءٌ كاسيات عارياتٌ). (۱) واته: دوو كۆمەلله له خەلكى دۆزەخ ھەن كە ھاوشىدويانىم نەبىنىدە، كۆمەلىكىيان قامچيان بە دەستەوھيە وەك كلكى مانگايە كە پىيى لە

⁽١) الراوي: أسامة بن زيد ا المحدث : الرباعي ا المصدر : فتح الغفار الصفحة أو الرقم : ١٠/٢٦١ خلاصة حكم المحدث : [له شواهد] في إسناد [أحدها] ابن لَهيْعَةَ [إلا أنه] قد تابعه يحيى بن أيوب المصري، وقد احتج به مسلم واستشهد به البخاري.

⁽٢) الراوي : أبو هريرة ا المحدث: مسلم ا المصدر: صحيح مسلم ا الصفحة أو الرقم: ٢١٢٨ ا خلاصة حكم المحدث : صحيح

خەڭكى دەدەن. كۆمەلەكەي تريان ئافرەتانىكى نىمچەرووتن.

مهبهست له (كاسيات و عاريات) ئهوهيه كه به رواللهت پۆشتەن، بەلام لە راستىدا رووتن وەك ئەوەى كە بەرگىكى تەنك بپۆشن كە رەنگى جەستەيان دەربخات.(١)

۳- سەرنجراكيش نەبى، سەرنجى گەنجان و پياوان بۆ لاى خۆى رابكيشينت.هد لبهته حيكمهت و فهلسهفهى بالاپوشى بريتييه له دایوشینی عهورهت و دایوشینی جوانیی ئافرهت، بویه ناشیت و ناگونجیّت که ئافره تانی بالایوّش شتیّك بیوّشن که رازاوه بیّت و رەنگىكى سەرنجراكىشى ھەبىت، بە شىنوازىك سەرنجى پياوان بهرهو لای خوی رابکیشیت. به لگهشهان بریتییه لهو فهرمایشتهی خوای گهوره بز پینغهمبهره کهی (دروود و سلاوی خوای گهورهی لَىٰ بَيْتَ) كه دهفهرموويّت: ﴿ يَكَأَيُّهَا ٱلنِّيقُ قُلُ لِأَزَّوَجِكَ وَبَنَائِكَ وَنِسَآهِ ٱلْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَبِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَن يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنُّ وَكَأَك ٱللَّهُ غَـُفُورًا رَّحِيـمًا ۞ ﴾ الأحزاب: ٥٩

واته: ئهى ينغهمبهر (صلى الله عليه و سلم) به هاوسهرانت و كچهكانت و ئافرهتاني ئيهاندار بلن: كه به يۆشاكى يۆشته خۆيان دابپۆشن، ئەوە لەبارترین شتە كە پنى بناسرين، تا ئازار نەدرين و (تووشي گيروگرفت نهبن)، ههميشه و بهردهوام خوا ليخوشبوو و

(١) بروانه: الزواجر عن اقتراف الكبائر- ابن الحجر الهيثمي (١٠١/١)

ميهرهبانه (له كهموكووړيي رابردووتان خوش دهبيّت) ۱۱۰.

٤- پێویسته ههموو جهسته دابپوٚشێت جگه له دهست و دهم و چاو، به ڵگهشهان ئهم فهرمایشتهی خوای گهورهیه که فهرموویهتی ﴿ وَلَا بَئْدِینَ زِینَتَهُنَّ إِلَا مَاظَهَـرَ مِنْهَا ۚ ﴾ النور: ٣١

ئیبن کهسیر له تهفسیره کهی خویدا ده لیّت: (له بهردهم پیاوانی بیّگانه و نامه حرهم هیچ شتیّك له جوانیی خوّتان دهرمه خهن). (۲)

٥- جل و بهرگیّکی ریّك وپیّك و شیاو به ئافره تان بیّ، به جل و بهرگی پیاوان نهچیّت. دیاره خوای بالادهست و پهیامبهره کهی (دروود و سلاوی خوای گهورهی لیّ بیّت)، نهفره تیان له پیاوانیّك کردووه که خوّیان به ئافره تان ده چویّنن و جل و بهرگی ئافره تان له بهدر ده کهن، ههروه ها نهفره تیان لهو نافره تانه کردووه که خوّیان به پیاوان ده چویّنن و جل و بهرگی پیاوان لهبهر ده کهن، ههروه ك بیناوان ده چویّنن و جل و بهرگی پیاوان لهبهر ده کهن، ههروه ك پیغهمبهری خوا (دروود و سلاوی خوای گهوره ی لیّ بیّت) ده فهرموویّت:

(لَعَنَ رَسولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ المُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بالنَّ سَاءِ، والمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بالرِّجَالِ)(٢)

(٣) الراوي: عبدالله بن عباس ا المحدث: البخاري ا المصدر: صحيح البخاري الصفحة أو الرقم: ٥٨٨٥ ا أحاديث مشابهة ا خلاصة حكم المحدث: [صحيح] ا

⁽۱) تەفسىرى ئاسان

⁽۲) تفسیر ابن کثیر- مجلد ٤ – ص٤٥

آ- جل و بهرگینکی ئاسایی بیّ، ئهوهنده گرانبه ها نهبیّت که لهنیو کومه لگهدا شاز بیّت. واته نابیّت پوشاکی ک بیّت ناوبانگی پی دهربکات. ههروه ک پینه پینهمبهری خوا (دروود و سلاوی خوای گهوره ی لیّ بیّت) ده فهرموویّت: (مَن لَبِسَ ثوبَ شُهرةٍ في الدُّنیا، ألْبَسَهُ اللهُ ثوبَ مَذلَّة یومَ القیامة)(۱).

واته: ههرکهسیک له دونیادا پۆشاکیکی ناودهرکردوو بپۆشیت، خوای بالادهست له رۆژی دواییدا پۆشاکی زهبوونی لهبهر ئهو کهسه ده کات.

دیاره پۆشاکی بهناوبانگ و شوهره تدار، جا یان لهبهر چاکی و گرانبه هایی بیّت، یان لهبهر سهیری و ده گمهنی بیّت، مادهم کهسیّك به مهبهستی ناو و شوهره ت ده رکردن لهبهری بکات، ئه وا ده که ویّته بازنه و چوار چیوه ی ئه و حوکمه.

۷- بۆندار نه کرابی، چونکه به کارهیّنانی ههر جوّره بوّنیّک بوّ ئافرهت له کاتی چوونه ده ره وه دا، حه رامه و دروست نییه، هه روه ك پیّغه مبه ری خوا (دروود و سلّاوی خوای گهورهی لیّ بیّت) ده فه رموویّت: (أیمًا امراهٔ اسْتَعْطَرَتْ فمرَّتْ علی قوم لیّجدُوا ریحَ

شرح الحديث

(۱) الراوي: عبدالله بن عمر المحدث: محمد ابن عبد الوهاب المصدر: الحديث لابن عبد الوهاب الصفحة أو الرقم: ۲۹۱/۱ خلاصة حكم المحدث: إسناده جُيد التخريج: أخرجه أبو داود (٤٠٢٩)، والنسائي في ((السنن الكبرى)) (٩٥٦٠)، وابن ماجه (٣٦٠٧)، وأحمد (٥٦٦٤) واللفظ له

ها فهيَ زَانِيَةٌ ، وكلُّ عينِ زَانِيَةٌ).(١)

واته: ههر ئافره تیك بون (عه تر) به كار بینیت و به بونی خوشه وه به لای كومه لیك پیاودا بروات و بونه كهی بلاو ببیته وه و ئه وان هه ست به بونه كهی بكهن، ئه وا ئه و ئافره ته گوناهه كهی وه ك ئه وه وایه كه زینای كردبیت. (۲)

۸. دوا خالهان بریتییه لهوهی کهوا جل و بهرگی ئافره تانی موسولهان بیّت و به هیی کافران نهچیّت، ههروه ك پیّغه مبهری خوا (دروود و سلّاوی خوای گهورهی لیّ بیّت) ده فهرموویّت: رَأَی النَّبیُّ صَلیً اللَّهٔ علی وسلَّم عَلیَّ ثَوْبَین مُعَصْفَرَیْن، فَقالَ: أَأَمُّكَ أَمَرَتُكَ بهذا؟ قُلتُ: أَغْسلُهُ اَ قَالَ: بَلْ أَحْرَقْهُ لَهَا) (۳).

واته: عهبدوللای کوری عهمری کوری عاس (خوا لیّیان رازی بیّت) دهلیّت: پیّغهمبهری خوا (دروود و سلاوی خوای گهورهی لی بیّت) جلیّکی موعهسفهر (به سوور رهنگکراو)ی لهبهرمدا بینی و

(١) الراوي: أبو موسى الأشعري المحدث: الألباني المصدر: صحيح الترغيب الصفحة أو الرقم: ٢٠١٩ أحاديث مشابهة اخلاصة حكم المحدث: حسن اشرح حديث مشابه

⁽۲) ئەو زىنايەى كە لە فەرموودە كە باسى لىرە كراوە، وەك زىناى داوىنىيىسى نىيە!

⁽٣) الراوي: عبدالله بن عمرو المحدث : مسلم المصدر : صحيح مسلم المصدة أو الرقم: ٢٠٧٧ اخلاصة حكم المحدث : [صحيح] التخريج : من أفراد مسلم على البخار

پنی فهرمووم: دایکت پنی گوتووی که ئهم جلانه بپۆشی؟ منیش گوتم: ثایا بیانشۆم و رەنگه کهی لا بدهم؟ ئهویش گوتی: نهخنر، به لکوو بیانسووتننه!

له ریوایه تیکی تردا هاتووه که پیغه مبه ری خوا فه رموویه تی (إنَّ هذه من ثیاب الکُفَّارِ فَلا تَلبَسهُهَا)، واته: ئه و جلانه جل و پوشاکی کافَر و بیباوه ره کانن، بویه مهیان پوشه.

به داخهوه ههندیک له نافره تان بوّن له خوّیان و جل و بهرگه کانیان ده ده ده ن، پاشان ده لیّن: ئیّمه له کاتی چوونه ده ره وه بوّنهان به کار نه هیّناوه! له دوای لیّکو لینه وه ی زانستی ده رکه و تووه پیاو کاتیک سهیری نافره تیّک ده کات، نه گهر نه و نافره ته بوّندار بیّت، کاریگه ریی دو و نه وه نده ده بیّت بوّ له یاد کردنی له سه ر هه ست و سوّز؛ پیویستی به دو و نه وه نده کات هه یه بوّ له یاد کردنی و ده رکردنی له بیر و هه ست و هوّشی.

زانایانی شهرعناس فهرموویانه: بالاپوشی پینج (٥) شت ده گریتهوه:

۱- پۆشىنى سەر و قر.

۲- پۆشىنى ھەموو جەستە جگە لە دەست و دەم و چاو(۱).

(۱) داپوشینی دهست و روخساریش را و بوچوونی جیاوازی لهسهره. ههندیک له شهرعناسه کان به واجبی دهزانن، ههندیکی دی به سوننهت و موسته حهبی دهزانن.

بالاپۆشى بوادار تاچ و ناسنامەيەكى پېلە شكۆمەنديە بۆ ئافرەتانى بېوادار

- ۳- به کارنه هینانی موکیاج و دهستکارینه کردنی برق.
 - ٤- بەكارنەھێنانى بۆن.
 - ٥- نەرۆيشتن بە لەنجەولار.

گرنگترین سوودهکانی بالاپوشی کی گ

۱- بالاپوشی هو کاریکه بو پاکراگرتنی دل و دهروونی ئافره تان و پیاوانی بروادار و بنیاتنانیان لهسهر بناغهی لهخواترسی و به گهوره زانینی قهده غه کراوه کان. ئهم راستییه ش له قورئانی پیروز ئاماژه ی بو کراوه له سووره تی (الأحزاب)، وه ك خوای پهروه ردگار ده فهرمووی: ﴿ ذَلِكُمُ مَا أَلَهُ مُر لِقُلُوبِهِنَ ﴿ ثَالِكُمُ مَا أَلَهُ مُر لِقُلُوبِهِنَ ﴿ ثَالَ ﴾.

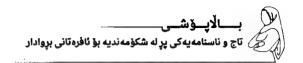
واته: ئهم جوّره رهفتاره چاکتر و پاکتره بوّ دلّی ئیّوه «ئهی پیاوه کان»، وه بوّ دلّی ئهوانیش «واته: ئافره ته کان».

لهم ئایه ته پیروزه پهروهردگار وهسفی حیجابی به پاکی کردووه بوّ دلّ و دهروون، چونکه تا چاو نهبینیّت، دلّیش حهزی بوّی ناچیّت.

۲- بالاپزشی پاسهوانیکی شهرعیی به هیزه بز پاراستنی ئابروو،
 ههروه ها پاراستنی له هزکاره کانی گومان و ئاشووب و تیکدانی
 خیزان و کزمه لگه.

۳- بالاپوشی بانگکهره بو ریزگرتن له خوورهوشتی جوان و شهرم و شکو.

٤- بالاپۆشى تاجىخى پى لە شكۆمەندىيە بە سەر ئافرەتى بىوادار و بەلگەى پاكىي ناوەرۆكيان لە روالەتدا دەر دەخات، بگرە قەلغانىكە

بۆ پاراستنيان له بهدرهوشتى و داوينپيسى.

٥- بالاپوشى يەكىكە لە درووشمەكانى ئىسلام، ناسنامەيەكى پر لە شكۆيە بۆ ئافرەتى بروادار.

۲-بالاپوشی به لگه ی ژیری و تینگه یشتنی ئافره تی برواداره له سروشتی ره گه زی به رانبه ر، چونکه ئافره تی برواداری ژیر هه روا به خورایی خوی تووشی ئازار و کیشه و تانه و ته شه ری گه نجانی شه هوانی ناکات؛ گوشت ناخاته به رده م پشیله و پاشان گله یبی خواردنی لی بکات. ئه وه تا په روه ردگار له سوو ره تی ئه حزابدا کاتیک باسی هو کاری ده رکردنی فه رمانی بالاپوشی کردووه، له پینا و به رژه وه ندیی ئافره ت و دوور خسته وه ی ئازار بووه لینی، وه ک ده فه رموی: ﴿ ذَالِکَ لَا نُوْدَا نَهُ نَا نَازار نه دریّن، «تووشی گیروگرفت نه بن».

۷- بالاپۆشى ملكەچى و پەرستشىخە، زانايانى شەرعناس فەرموويانە: ئافرەتى بالاپۆش، پاداشتى بە (ڕۆژ) ڕۆژووگرتن و بە (شەو) شەونویژكردنى بۆ ھەژمار دەكرێ.

ٱلشَّيْطَانُ كُمَا آخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِنَ ٱلْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سُوْءَ بِمَآ إِنَّهُ يَرَسَكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا نَرُوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا ٱلشَّيَطِينَ أَوْلِيَآةَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ٣٣ ﴾ الأعراف.

واته: ئهی نهوهی ثادهم! ئهوه پۆشاکهان دابهزاندووه ته سهرتان و عهوره ته کانتان داده پۆشی و جوانتان ده کا و ده شتان پازینیته وه، چاکتر لهوه ش پۆشاکی پاریزکارییه. ئهو «په خساندنی پۆشاك» ه نیشانه کانی خوایه، به شکوو بیته وه یادیان «که چون بژین و به ریوه بچن!» ئهی نهوه ی ئاده م! «وریا بن» شهیتان فریوتان نه دات، وه ک چون باب و داکتانی وه ده رنا، پوشاکه کانی لی دارنین تاکوو عهوره تی خویانیان پی نیشان بدات. به دانیاییه وه خوی و کومه له کهی ئیوه ده بینن، «به لام» ئیوه نایانبینن، «واته: ئیبلیس و کومه له کهی ئیوه ده بینن، به لام ئیوه ئهوان نابینن، مسؤگهر ئیمه شهیتانه کانمان کردوونه دوست و نزیکی ئهوانه ی که بروا ناهینن.

سهره رای ئهوه ش، پهروه ردگار ئهو جوانییه به رچاوه ی که ئافره تان به هنری بالاپن شییه وه له دهستی ده ده ن بنیان قهره بوو ده کاته وه به جوانییه کی ناوه کیی پر له نوور، که دله کان به سهیر کردنی رووناك ده بنه وه.

۹- بالاپوشی هوکاریکه بو ریگهگرتن له حهزه شهیتانییهکان، له
 دهرکهوتنی نافرهت به شیوهی نیمچهرووت و راکیشانی سهرهنجی

پیاوان و جوولاندنی ههست و سۆز و ئارەزووه سێکسییهکان و دواجار روودانی تێکهڵاوی و سێکسی ناشهرعی.

۱۰- بالاپوشی نیشانه ی شهرم و شکویه (الحیاء) هه، که له (حیاة) هه هاتووه، واته: بوونی ژیانیکی پر له سهربهرزی و شکومهندی. تهمه شفیتره و سروشت و بناغه و بنچینه ی پاکی تافره تی برواداره. باوه پی پتهوی وای لی ده کات سروشتی ناسك و پاك و حهیا و حورمه تی خوی بپاریزی و ههرگیز خوی بچووك نه کاته و به پوشینی جل و بهرگی تهسك و کورت و سهرنجراکیش و نیمچه پرووت، به لکوو گهوره یی خوی له بالاپوشیدا ده بینیته وه.

ئهوه تا پێغهمبهری خوا (دروود و سڵاوی خوای گهورهی لێ پێت) فهرموویه تی: {«إِنَّ الَهَ عَزَّ وَجَلَّ حَیِیٌّ سِتِّیرٌ یُحِبُّ الْحَیَاءَ وَالسَّتْرُ فَإِذَا اغْتَسَلَ أَحَدُكُمْ فَلْیَسْتَترْ»}(۱)

واته: بینگومان خوای زالی پایهدار زیندوو و داپوشهره و حهزی به شهرم و شکویه. داپوشهری (عهیبانه)، بویه ههر یه کین که خوی شورد، با خوی (باش) داپوشنی.

۱۱- بالاپوشی نیشانهی باوه ره، ئهوه تا پهروه ردگار فهرمانی بالاپوشی تهنیا ئاراستهی ئافره تانی بروادار کردووه، وه ک له

⁽١) أخرجه أحمد برقم: (١٧٩٩٩)، وأبو داود برقم: (٤٠١٢)، والنسائي برقم: (٤٠١٢)، وصححه الألباني في «صحيح سنن أبي داود».

سووره تى (النور)دا دەفەرمووى: ﴿ وَقُل لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغَضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبَدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَاظَهَـرَ مِنْهَا ﷺ ﴾.

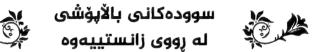
واته: به نافره تانی بروادار بلّی: چاویان بپاریزن (له ته ماشاکردنی نامه حره م)، داوینی خوّیان بپاریزن له گوناه و جوانیی خوّیان ده رنه خهن، جگه له وهی که ده رده که وی و دیاره، وه ک (ده سته کان و ده م و چاو).

ههروهها پهروهردگارمان دهفهرمووێ: ﴿ يَكَأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ قُلُ لِأَزْوَلِجِكَ وَبَنَائِكَ وَنِسَآءِ ٱلْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَيْبِيهِينَ ... (اللهُ ﴾.

واته: ئهى پێغهمبهر (صلى الله عليه وسلم)! به هاوسهرانت و كچهكانت و ئافرهتانى بروادار بڵێ: با به پۆشاكى پۆشته و باڵاداپۆشهر خۆيان بپۆشن..

۱۲- بالاپوشی پاراستنی ئافره ته له حهسوودی و چاوپیسیی کهسانیک که ئیره پیبه ر و چاوپیسن، به تایبه تی ئه گهر ئافره ت خاوه نی قثر و دهم و چاو و به ژن و بالایه کی شوخ و شه نگ و جوان بوو.

۱۳- له رووی کۆمه لایه تییه وه کاتیک ئافره تیکی بالاپوش ده بینری، ده لین: ئهم ئافره ته موسولهانه، برواداره، بالاپوشییه کهی، له ئافره تی نهسرانی و جووله که جیای ده کاته وه.

۱- له دەرەنجامى چەند تويژينەوەيەكى زانستىيى نوي، ئاماۋەيان بهوه کردووه که دهرخستنی بهشیک له جهستهی نافرهت و پۆشىنى جل و بەرگى نىمچەرووت، ھۆكارە بۆ تووشبوون بە چەند نهخو شییهك. له ترسناكترینی ئهو نهخوشییانه، شیرپهنجهیه، به تايبهتي ئهو بهشانه ده گرێتهوه که بهردهوام دهرده کهون، ههروه کوو له گۆۋارنكى يزيشكيى بەرپتانىدا ھاتووە كە شېرپەنجەي (الميلا نوما) -که یه کیکه له جوره کانی شیرپهنجه ترسناکه کان-، روژ له دوای رۆژ رێژهی تووشبووان بهم نهخوٚشییه سهخته رووی له زیادبوونه، به تایبهتی لهنیو ئهو کچ و ئافرهته گهنجانهی جل و بهرگی کورت و تهسك دهپۆشن، كه ئهمهش راستهوخۆ دەبنتە ھۆكارى بەريەككەوتنى تىشكى خۆر و تىشكى سەروو-وهنهوشهیی، که بهریژهیه کی زور به دریژاییی سال که بهر لاشهی ئافرەت دەكەرىخ، ئەگەرچى جلى نايلۇن و گۆرەرپى تەنك و لاستيكيان پۆشيبين، بەلام لە تويزينەوەكان دەركەوتووە ئەم جۆرە جلانه هیچ له زیانه کانی کهم ناکاتهوه.

هه ڵبه ته ئهم دوو جۆره تیشکه له سهره تادا وه ك په ڵه یه كی بچووك له شوێنێكی جهسته به رهنگی رهش دهر ده كهوێت، به تایبه تی له

روخسار یان له دهست و قاچ دهرده کهوین، پاشان بلاو دهبینهوه. کیشه گهوره که لهوه دایه نهم جوّره شیرپه نجه یه چاره سهری نییه و، له ههمان کاتدا بو کورپه لهی نیو سکیش ده گوازرینه وه.

۲- له ئاكامى كۆمەڵێك توێژينەوەى دىكەدا دەركەوتووە پۆشىنى سەرپۆش بۆ ئافرەتان سوودێكى زۆر گەورە و گرنگى ھەيە، چونكە كاتێ تىشكى خۆر بەر سەر و قژ دەكەوێت، بە ھۆى بوونى تىشكى ھەمەجۆر و زيانبەخش لەنێو تىشكى خۆردا و، لەسەرووى ھەموشيانەوە تىشكى سەروو-وەنەوشەيى، ئەم جۆرە تىشكە زيانى بۆ ئافرەت زۆر زياترە وەك لە پياو، چونكە ژێرپێستى ئافرەت رەنەوشەيى لەگەڵ ماددە پرۆتىنىيەكانى ژێر پێست كارلێك وەنەوشەيى لەگەڵ ماددە پرۆتىنىيەكانى ژێر پێست كارلێك لە ترسانكترينيان شێرپەنجەى پێست و ھەڵوەرىنى قژە. ھەروەھا كارىگەرىي راستەوخۆى لەسەر وشكبوونى قژ ھەيە. لە كۆى دەرەنجامى توێژينەوەكان، دەركەوتووە پۆشىنى لەچك كارىگەرىي

۳- دکتور (محمد ندا)، پسپور له نهخوشییه کانی پیست له قاهیره، جهخت لهوه ده کاتهوه که بالاپوشی پاریزگاری له قر ده کات، چونکه لیدانی تیشکی خور به شیوه یه کی راستهخو، ده بیته هوی لهده ستدان و هه لوه رینی قر، به هوی لاوازی و کالی له ره نگیدا. ههروه ها ناماژه ی به وه کردووه لیدانی ههوا (ئوکسجین) هوکاری

الله بسالاپ و شدی بیادار کا تاج و ناسنامه یه کی پر له شکومه ندیه بو نافره تانی بروادار کا تاج و ناسنامه یه کی پر له شکومه ندیه بو نافره تانی بروادار

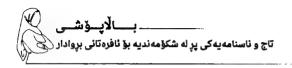
وه رگرتنی مادده ی خزراکی (تغذیة) نییه، چونکه ئه و به شه دیاره ی قر ده که و پنته تؤقی سه ر (خلایا قرنیه) که ژیانی تیدا نییه، به لکوو قر پیداویستی خوی له ریگای پیست له نیو خوینه وه وه رده گریت.

3- دکتور (مهی السهاحی)، پزیشکی پسپوّ له زانکوّی (عین الشمس)، دهفهرمووێ؛ پوٚشینی لهچك و بالاپوٚشیی شهرعی، دوور و نزیك هیچ لیّکهوتهیه کی خراپ (سلبی)ی لهسهر قر نییه، که ئهمهش دوای تویّرینهوه و تاقیکردنهوه لهسهر کوّمهلّیك ئافره تی بالاپوّش و سفوور دهرکهوتووه که بالاپوّشی هیچ پهیوهندییه کی به ههلّوهرینی قرهوه نییه، بگره به پیچهوانهوه، پوّشینی لهچك قر ده پاریّزیّت له کاریگهرییه ژینگهییهکان و، ئاماژه بهوه ده کات باشتر وایه ئهو جوّره لهچکانه بپوشریّن که له لوّ که دروست کراون.

ناوبراو جهخت لهوه ده کاتهوه که دوو هو کاری سهره کیی قرهه لوه رین ههن، که بریتین له:

أ - باری دهروونیی ناجیدگیر. زالبوون بهسهر دوودلی و دله پاوکی و فهم و خهفهت، هزکاری باشن بن پیگه گرتن له هه لوه رینی قژ.

ب-ناته ندروستی، چونکه قرراسته وخو خوراك له جهسته وه رده گریت، ره نگه جهسته ش کیشه ی که میی خوراکی هه بی، به تایبه تی سه و زه و میوه و پروتیاته کان. گرنگیدان به ته ندروستی و هه مه چه شنکردنی خواردن و زیاد به کارنه هینانی شامپو و کریم، هو کاریکه بو به رگرتن له هه لوه رینی قر.

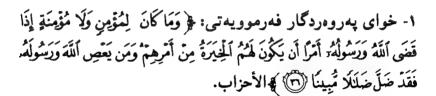

۵- زانایانی روزاوا به شیوه یه کی به رده وام له سه رجه مه کاره کانی را گهیاندندا، به هوی زیاد بوونیکی ترسناك له ریزه ی ده ستدری کردنی سینکسی (الإغتصاب)، جه خت له سه رینویستی با لا پوشیی ئافره تان و لین کجیا کردنه و هی ده و ره گه زی نیر و می ده که نه وه.

له سهرژمێرییهك له وڵاتی ئهمهریكادا دهركهوتووه ساڵانه یهك میلیوّن كوّرپهله به شیّوهی ناشهرعی پهیدا دهبن و یهك میلیوّن كوّرپهلهش كه به شیّوهی ناشهرعی دروست بوون، له بار دهبردریّن. ههروهها ئیّستا له جیهان به هوّی تیّكه ڵبوونی ناشهرعییهوه، چل میلیون كهس له سهرتاسهری جیهاندا تووشی نهخوّشیی ئایدز بوونه، كه ئهمانه جهستهیان خاپوور بووه و بهرهو مردن ههنگاو دهنیّن.

بەڭگەكانى فەرزبوونى بالاپۇشى لە قورئان و سوننەتدا

واته: بۆ هیچ پیاو یکی بروادار یان ئافره تیکی بروادار نییه کاتیک خوا و پیغه مبه ره کهی بریاری شتیک بده ن، ئه وان سه رپشك بن (له کردنی ئهم کاره)، چونکه ئه وی سه رپیچی له فه رمانی خوا و پیغه مبه ره که ی بکات، ئیدی ئه وه به ئاشکرا گوم را و سه رلیشیواوه (۱۰).

٢- وه خواى بالادهست دهفهرمووى: ﴿ وَقُل لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ
 أَبْصَلُرِهِنَ وَيَحْفَظُنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظُهَـرَ مِنْهَا
 ﴿ وَمَعْفَظُنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظُهـرَ مِنْهَا
 ﴿ وَمَعْفَظُنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظُهـرَ مِنْهَا
 ﴿ وَمَعْفَظُنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظُهـرَ مِنْهَا

واته: به نافره تانی بروادار بلّی: چاویان بپاریزن (له ته ماشاکردنی نامه حره م)، داوینی خویان بپاریزن له گوناه و جوانیی خویان ده رنه خهن، جگه له وهی که ده رده که وی و دیاره، وه ک (ده سته کان و

(۱) - تەفسىرى ئاسان

دهم و چاو)^(۱).

٣- خواى كاربهجي دەفەرمووى: ﴿ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَ وَلَا تَبَرَّخُ ﴾
 تَبَرُّجُ ٱلْجَنِهِلِيَّةِ ٱلأُولَىٰ ۞ ﴾ الأحزاب.

واته: ئهى هاوسهرانى پێغهمبهر (صلى الله عليه وسلم)، له ماله كانى خوّتان به سهنگينى و سهلارى بسرهون، جوانيى خوّتان دهرمهخهن، وهك سهردهمى نهفاميى يه كهم.

٤- خواى گەورە بە ھاوەلانى پنغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)
 دەڧەرمووى: ﴿ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَعًا فَشَـٰكُوهُنَ مِن وَرَآءِ حِجَابٍ ذَالِكُمْ
 أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ . ﴿ ﴿ ﴾ الأحزاب.

واته: ئهگهر داوای شتیکی پیویستتان له (هاوسهرانی پیغهمبهری خوا کرد)، له پشتی پهردهوه داوایان لی بکهن، تا ئهو جوره رهفتاره چاکتره و پاکتره بو دلی ئیوهو ئهوانیش (۲)..

٥- ههروهها پهروهردگارمان دهفهرمووێ: ﴿ يَكَأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ قُل لِآزُوكِ لِكَ وَنِسَاءَ ٱلْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَيْبِيهِينَّ ... (٣) ﴾.

واته: ئهى پێغهمبهر (صلى الله عليه وسلم)! به هاوسهرانت و كچهكانت و ئافرهتانى بږوادار بڵێ: با به پۆشاكى پۆشتهو

⁽۱) -پوختهی تهفسیر

⁽۲) تەفسىرى رىبەر

بالاداپۆشەر خۆيان دابپۆشن(١)..

واته: جا ههرکهس گویّرایه لیی خوا و پیّغه مبه ره کهی بکات و له خوا بترسی و خوّی له سهر پیچیی خوا بپاریّزی، ئهوه به راستی ههر ئهوانه سهرکهو توون. (۲)

٧- وه له سووره تى ئه عرافدا فه رموويه تى: ﴿ يَبَنِي ءَادَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُورَ
 لِبَاسًا يُؤرِي سَوْءَ تِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ ٱلنَّقُوىٰ ذَالِكَ خَيْرٌ ذَالِكَ مِنْ ءَايَنتِ ٱللَهِ
 لَعَلَهُمْ يَذَّكُرُونَ ۞ ﴾.

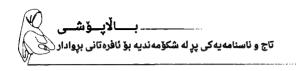
واته: ئهی نهوهی ئادهم! ئهوه پۆشاکهان دابهزاندووه ته سهرتان عهو په ته کانتان داده پۆشی و دهشتان پازینیته و ه، چاکتر لهوه ش پۆشاکی خوپارازتنه. ئهو (په خساندنی پۆشاک) ه نیشانه کانی خوایه، به لکوو بیته و ه یادیان (که چون بژین و به پیوه بچن) (۱۳)!

٨- {«إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ حَيِيٌّ سِتِّيرٌ يُحِبُّ الْحَيَاءَ وَالسَّتْرَ فَإِذَا اغْتَسَلَ

⁽١) تەفسىرى ئاسان

⁽۲) پوختەي تەفسىر

⁽٣) - تەفسىرى رامان

أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَترْ»}(١).

واته: بینگومان خوای زالی پایه دار زیندووه و حدزی به شهرم و شکو و داپوشینه، بویه ههر یه کیک له خوی شورد، با خوی (باش) داپوشیت.

٩- پێغهمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) دهفهرمووێ: {أَیمًا امْرَأَة نَزَعَتْ ثِیَابَهَا في غَیر بَیْتِ زَوْجِهَا هَتَکَتْ سِتر مَا بَیْنَهَا وَبَینَ رَبِّهَا}(").

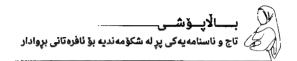
واته: ههر ئافرهتنك جل و بهرگى خوّى داكهند، جگه له مالّى هاوسهره كهى، ئهوه شهرم و شكوّ و پهردهى نيوان خوّى و پهروهردگارى شكاندووه!

١٠- ئيبنو حەجەرى عەسقەلانى لە لاپەرە (٤٩٠)ى بەرگى (٨)ى
 (فتح البارى)دا دەڵێ: (قَالَتْ إِنَّ نسَاء قُرَيْش لَفضلاء وَلكنّي وَالله مَا رَأَيْتُ أَفْضَل مِنْ نِسَاء الأَنْصَارِ أَشَدّ تَصْدِيقَاً بكتَابِ اللهِ وَلاَ إِيمَاناً
 بالتَّنْزيل..)

واته: دایکهان عائیشه (خوا لینی رازی بین)، فهرموویه تی: ئافره تانی قورهیش خاوه ن فهزل و به خششی خوان، به لام وه للاهی هیچ ئافره تینکم نه بینیوه وه ك ئافره تانی پشتیوانان كتیبیی خوای گهوره یان به راست زانیبی و بروایان به قوررئان بین.

⁽۱) أخرجه أحمد برقم: (۱۷۹۹۹)، وأبو داود برقم: (٤٠١٢)، والنسائي برقم: (٤٠٦)، وصححه الألباني في «صحيح سنن أبي داود».

⁽٢) أخرجه أحمد برقم: (٢٥٦٦٨)، وابن ماجه برقم: (٣٧٥٠)، والحاكم وغيرهم.

۱۱. ئەسبائى كچى ئەبووبەكرى سددىق (رەزاى خواى گەورەيان لى بىنت) دەلىنت: (كنا ئىغطى وجوھنا من الرجال)(۱)

واته: ئێمه داب و نهريتهان وا بوو كه له ئاست پياواندا ړووى خۆمانمان دادهپۆشى.

۱۲- کۆمەللەی زانایانی شەرعناس يەكدەنگن لەسەر پێویستیی پۆشینی ئافرەت بۆ سنووری عەورەتی خۆی. دیاره زانایانی شەرعناس دەربارەی عەورەتی ئافرەت دوو بۆچوونیان ھەیە:

کۆمه لهی یه کهم: رایان وایه که عهوره تی ئافره ت بریتییه له تنکرای جهستهی، بنجگه له دهم و چاو و ههردوو دهسته کانی بنجگه له مه چه کی.

کۆمه لهی دووهم: رایان وایه که سهرجهم جهستهی ئافرهت عهوره ته و نابیت هیچ شوینیکی به دهرهوه بیت بهرانبهر به پیاوی بیگانه.(۱)

⁽١) الراوي: أسهاء بنت أبي بكر ا المحدث: الألباني ا المصدر: إرواء الغليل الصفحة أو الرقم : ٢١٢/٤ ا أحاديث مشابهة ا خلاصة حكم المحدث: صحيح على شرط الشيخين ا شرح الحديث

⁽٢) بروانه: المفصل في أحكام المرأة و البيت المسلم ا لا ١٨٣-١٨٨ ب ٣

سزا و تاوانی خۆپۆشتەنەكردن بە حيجابى شەرعى

ا. پێۼهمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) دهفهرمووێ: {صنْفَان منْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا: قَومٌ مَعَهُمْ سيَاطٌ كَأَذْنَابِ البَقَرِ يَضْربُونَ بِهَا النَّاسَ، وَنسَاءٌ كَاستَاتٌ عَاريَاتٌ مُميلاَتٌ مَائلاَتٌ، رُؤُوسُهُنَّ كَأَسْنَمَة البُخْتِ المَائلَة لاَ يَدْخُلْنَ الجَنَّةَ، وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا، وإنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُّ مِنْ مَسيرةٍ كَذَا وَكذَا} (١٠٠).

واته: دوو چین له ئههلی ئاگرن، نهمبینیون: کۆمه نیکیان قامچیان به دهستهوهیه و به ستهم له خه لک ده ده ن و، کومه نیکیان ئافره تانیکن که به جلی نیمچه پرووته وه ده رده که ون، له پیگادا به له نجه ولار ده پرون تا سه رنجی پیاوان بو لای خویان پرابکیشن. قریان ده به سه ریان وه کوی ده که نه وه تا له سه رته وقی سه ریان وه کوی کوی ده که نه وه نافره تانه ناچنه به هه شته وه و کوی ده که ن نائه م نافره تانه ناچنه به هه شته وه و بونی شه ره ناکه ن سه ره و رای نه وه ی بونی به هه شت چه نده ها ساله پی ده روات.

٢. خواى گەورە دەڧەرموويت: ﴿ وَمَن يَعْضِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ،
 وَيَتَعَكَد حُدُودَهُ، يُدْخِلْهُ نَارًا خَكلِدًا فِيهِكا وَلَهُ، عَذَابُ مُهمِيثُ

⁽١) أخرجه أحمد برقم: (٨٦٥٠)، ومسلم برقم: (٢١٢٨)، وأبو يعلى برقم: (٦٦٩٠).

🕦 ≩ النساء: ١٤

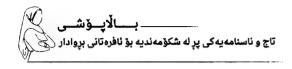
واته: (ههر کهسێکیش سهرپێچیی خوا و پێغهمبهرهکهی بکات و سنوورهکانی خوا ببهزێنێت، دهیخاته ئاگرێکهوه ههمیشه دهمێنێتهوه تێیدا و سزایه کی ریسواکهری بۆ ههیه)(۱).

٣. پێغهمـــبهرى خــوا (دروود و سڵاوى خواى گهورهى لێ بێت)
 دهفهرمووێت: (ثلاثةٌ لا تَسألُ عنهمْ: رجلٌ فارَقَ الجهاعةَ و عَصَى
 إمامَهُ و ماتَ عاصيًا، و أمَةٌ أو عبد آبقٌ من سَيِّده فهاتَ، وامْرأةٌ غابَ عنْها زوجُها و قد كفاها مُؤنةَ الدنيا فتبرَّجَتْ بَعدَّهُ ؛ فلا تَسألُ عنْهمْ) (٢)

واته: سی جوّر که س هه ن ده رباره یان هیچ مه پرسن، واته: ئه و ان تیداچوون: پیاو یک له کوّمه له ی موسولهانان دوور بکه و ی تیداچوون: پیاو یک له کوّمه له ی موسولهانانی کردبیّت و له سه ر ئه م سه رپیّچیه بمریّت، وه کوّیله ییّک رابکات له ژیّر ده ستی خاوه نه که ی و نه گه ریّته وه تا ده مریّت، وه ثافره تیک پیاوه که ی بروات و سه فه ر بکات و هه موو پیّویستیه کانی بوّدابین کردبیّت و له گه ل ئه وه دا خوّی و جوانیی خوّی بو پیاوانی نامه حره م به ده ر بخات.

(۱) - پوختهی تهفسیر

 ⁽۲) الراوي: فضالة بن عبيد ا المحدث: الألباني ا المصدر: صحيح الجامع الصفحة أو الرقم: ٣٠٥٨ أحاديث مشابهة ا خلاصة حكم المحدث: صحيح

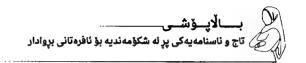
چەند ئامۆژگارىيەكى بەسوود

1- بالاپوشی ملکه چی و گویزایه لییه بو فهرمانه کانی خوا و پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم). ئایا تو ناته وی یه کیک بیت له و که سانه ی ملکه چ و گویزایه لن بو فه رمانه کانی خوا و پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) و، ئه م مژده خوشه وه ربگری هاو ری له گه ل پیغه مبه ران و راستگویان و شه هیدان و چاکه کاران بیت له به هه شتدا؟! وه ک خوای په روه ردگار ده فه رمووی: ﴿ وَمَن یُطِع بیت له به هه شتدا؟! وه ک خوای په روه ردگار ده فه رمووی: ﴿ وَمَن یُطِع بیت له به هه شتدا؟! وه ک خوای په روه ردگار ده فه رمووی: ﴿ وَمَن یُطِع بیت له به هه شتدا؟ وه ک خوای په روه ردگار ده فه رمووی: ﴿ وَمَن یُطِع بیت له به هه شیدان و کمون اَلَّذِینَ اَنْعَمَ الله عَلیمَ مِنَ اَلْتَبِیتَنَ وَالصِّدِیقِینَ وَالصَّدِیقِینَ وَالصَّدِینَ وَالصَّدِیقِینَ وَالصَّدِیقِینَ وَالصَّدِیقِینَ وَالصَّدِیقِینَ وَکَسُنَ اُولَیَهِکَ رَفِیقًا الله علیه و الله علیه و الله علیه و الله ساء.

واته: (ههر كهسێكيش فهرمانبهردارى خوا و پێغهمبهر بێت، ئهوه ئهوانه لهگهڵ كهسانێكدان كه خوا چاكهى لهگهڵ كردوون، له پێغهمبهران و راستگێيان و شههيدان و ساڵحان، ئهوانهش باشترين هاوهڵن)(۱).

۲-نه پوشینی حیجاب، مانای سه رکه شیکردن و بیفه رمانیکردنی خوا و پیغه مبه ره که یه تی. په روه ردگاریش زوّر به توندی ئاگادارمان ده کاته وه له سه رپیچیکردنی فه رمانه کانی، به توشبوونی به فیتنه و ئاشووب له ژیانی دونیا و سزاییکی به نازار و، ده فه رمووی:

(۱) - تەفسىرى رىبەر

﴿ فَلْيَحْدَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنَ ٱمْرِهِ آن تُصِيبَهُمْ فِنْـنَةً أَوْ يُصِيبَهُمْ عَدَابُ ٱلِيحُ ال ﴿ فَلْيَحْدَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ ٱمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِنْـنَةً أَوْ يُصِيبَهُمْ عَدَابُ ٱللهِ عليه وسلم) ده کهن، يان تووشى فيتنه و ينعه وسلم) ده کهن، يان تووشى فيتنه و ئاشووب ده بن له ژيانى دونيادا، يان تووشى سزايه كى به ئازار ده بن.

۳- خوشکه ئازیزه کهم، تۆ خۆت وینه و ناسنامهی خوت دیاری بکه، ئایا تو وینهی عائیشه و فاتیمهو ئاسیا و مهریهمیت؟ یان وینهی خیزانه کانی لووت و نووح و ئهبوولهههبیت؟

3- بالاپوشی ملکهچییه؛ خواپهرستییه؛ تاجه؛ پاکییه؛ ستره؛ لهخواترسییه؛ باوه په؛ شهرم و شکویه؛ غیره ته... ئایا په تکردنه وهی ههموو ئهو وه سفه جوانانه مانای چی ده گهیه نیخ، مه گهر بیناگایی نهبی ؟! دیاره لهم بیناگایییه شدا تهمه ن ون ده بینت، ههروه کوو و تراوه له گیرفانی دراو پاره ون ده بین.

۵- سهرقالبوون به شیوه یه کی به رده وام به خوراز اندنه وه و جل و به رگ بو ده روه و می کات و ژیان له دهست ده ده ن و، گرنگیدان به ناوه روك و خوده و له مه ند كردن بو به هیز كردنی توانا و لیها توویی كز ده كات.

هه لبه ته توانا و لیهاتووییی ئافرهت پیوه رین کی سه ره کییه بو هه لبراردن و بوونی به که سین کی سه رکرده و پیشره و، له کاتین کدا له و لاتی پاکستان خاتوون «فاتیمه نه جاح» له گه ل «ئه یووب

خان»، ههردووکیان بو سهروکایه تیی پاکستان پالیّورابوون، پیشبرکیّیه کی به یّیز له نیّوانیاندا هه بوو. له و سهرده مه دا (ثه بوو ئه علای مهودوودی) گهوره ترین زانای ئه و سهرده مه بوو، له فتوایه کیدا داوای له ده نگده ران کرد که ده ن به خاتوو (فاتیمه نه جاح) بده ن، چونکه ئه و توانا و لیّها تووییی زیاتره.

7- بهروبوومی چاك و بهسوود له زهویی چاك و پیت و بهفه پد بهرهه م دیّت. ئه و دایکه ی خوّی پاك و گویّپایه ل و ملکه چه بو فهرمانه کانی خوا و قورئانخویّنه و پیّوه سته به قورئانه وه، ده بیّت به پیشه نگیّکی چاك بو جگه رگوشه کانی خوّی و، به تایبه تی کچه کانی، وه ك خوّی بالاپوش و ملکه چ و گویّپایه ل ده بن بو فهرمانه کانی خوا و پیخه مبه ری خوا و، له پوژی دواییش شایانی تاجی ویقار و سه رفرازی و ئه مانه تهاریّزی ده بیّت.

پێۼهمبهری خوا (درود و سڵاوی خوای گهورهی لی بیّ) ده فهرمووی: {عَنْ أَبو سَعيد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ نَبيُّ الله «صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّم»: «يُقَالُ: لَصَّاحب الْقُرْآن يَوْمَ الْقيَامَة إِذًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، اللهُ عَلَيْه وَسَلَّم»: «يُقَالُ: لَصَّاحب الْقُرْآن يَوْمَ الْقيَامَة إِذًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ وَسَلَّمَ الْجَرْ شَيْء الْقُرْأُ وَيَصْعَدُ، بَكُلِّ آيَة دَرَجَةً، حَتَّى يَقْرَأُ آخِرَ شَيْء مَعَهُ»} (۱)

واته: ئهبوو سهعیدی خودری (خوا لیّی رازی بیّ) ده لْیّ: پیّغهمبهری خوا (صَلَّی الله عَلَیْه وَسَلَّمَ) فهرموویه تی: به هاوه لّی

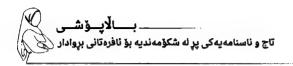
⁽١) رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهْ برقم: (٣٧٨٠)، وَصَحَّحَهُ الألباني في «الصحيحة».

قورئان ده گوتری (واته: ئهو کهسهی قورئانی لهبهر کردووه) که ده چیته به ههشت، بخوینه و بهرز ببه وه و سهر بکه وه. جا ههر ده خوینی و سهرده که وی، به هه مو و ئایه تیک پلهیه ک هه تاکو و کوتا ئایه ت که پیّیه تی، (واته: که لهبه ریه تی و تیّی گهیشتو وه و کاری پی کردووه).

ئیبن قەیم (رەحمەتى خواى لى بى)، دەلى: پلەكانى بەھەشت بە ئەندازەى ژمارەى ئايەتەكانى قورئانن، باوەردار چەند ئايەتى لەبەر بى، ئەوەندە پلە بەرز دەبىتەوە.

{عَن أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَن النَّبِيِّ «صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ» قَالَ: «يَجِيءُ الْقُرْآنُ يَوْمَ الْقيَامَة، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ! حَلِّه فَيُلْبَسُ تَاجَ الْكَرَامَة، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ! زَدْهُ فَيُلْبَسُ حُلَّةَ الْكَرَامَة، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ! الْكَرَامَة، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ! ارْضَ عَنْهُ، فَيَوْلُ: يَا رَبِّ! الْمُذَا قُرَأُ وَارْقَ وَتُزَادُ بَكُلِّ آيَة حَسَنَةً» إلانَ الْمُ عَنْهُ، فَيَرُضَى عَنْهُ، فَيُقَالُ لَهُ: اقْرَأُ وَارْقَ وَتُزَادُ بَكُلِّ آيَة حَسَنَةً» إلانَ

⁽١) رَوَاهُ الترَّمِذِيُّ برقم: (٢٩١٥)، وَحَسَّنَهُ الألباني في (صحيح الجامع): (٨٠٣٠).

پهروهردگارم لیخی رازی به، خوای میهرهبانیش لیخی رازی دهبی. ئینجا به و که سه ده گوتری: قورنان بخوینه و سهرکهوه (بو پله کانی به همه همه و ئایه تیک جاکه یه کی بو هه یه.

جل و بهرگی پاریّزکاری و شهرم و شکوّ و چاکترینه

به پیزانم: ئهوه پهروه ردگاری زانا و کارزان و لیزان و کاربه جی به ئیمه ی به نده ده فهرموویت: ﴿ وَلِیَاشُ اَلنَّقُوَیٰ ذَلِكَ خَیْرٌ ﴾ واته: (جل و بهرگی تهقوا و پاریزکاری و شهرم و شکو و کرده و هی چاك و ده رنه چوون له سنووره کانی خوای کارزان، باشترینه).

هه لبه ته پوشه ن و جل و به رگ، گوزار شت له ئایه ت و به خشش و نیشانه یه کی په روه ردگاری با لا ده ست ده کات، که پیوه سته به گشت مروّقیّکی ژیر و پاریّزکار و له خواترس. ئه م برگه ش له م ئایه ته پیروّزه وه رگیراوه که خوای گهوره ده فه رموویّت: ﴿ یَبَنِیَ عَادَمَ قَدْ أَنَزَلْنَا عَلَیْکُمْ لِبَاسًا یُورِی سَوْءَ تِنکُمْ وَرِیشًا وَلِبَاسُ النَّقَوَیٰ ذَلِكَ خَیْرُ اللَّهُ مِنْ مَاینتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ یَذَکُمُ وَنِ شَقَ الْعَراف: ٢٦

واته: ئهی روّله کانی ئادهم! بیّگومان ئیمه جل و بهرگیّکهان پیداون کهموکورتی و عهیب و عهوره تنان داده پوّشی و هوّی جوانی و ئاراییشتانه، به لام جل و بهرگی تهقوا و پاریزکاری و شهرم و شکوّ و کرده وهی چاك و ده رنه چوون له سنووره کانی خوای کارزان، ئهوه له ههمووی باشتره. ده سا ئیّوه به تهقواوه خوّ پیّوه ست بکهن. ئه و به خششانه ش بریّکن له نیشانه کانی ده سه لات

و تواناییی خوای بالادهست، به شکوو پهند وه ربگرن و بیر بکهنه وه و بگهرینه وه لای خوای میهره بان و شوکرانه بژیر بن (۱۱).

شیخی شه عراوی (په حمه تی خوای گه وره ی لی بینت) له ته فسیره که ی خویدا ده نینت: سه ره تایه ته که په روه ردگاری با لا ده ست به (یکبین آدم) گفتو گوکردن له گه ن نه وه ی ئاده م ده ستی پی کردووه. دیاره خوای دانا مه به ستیه تی پابردووی باوه گه وره مان ئاده م، له گه ن شهیتانی نه فره تلیکراو، به یادی نه وه ی ئاده م به ینینته وه، که ئاگادار بن شهیتان هیشتا ماوه، هه نتان نه خه نه تینیت ئه و جل و به رگه جوانه ی که په روه ردگاری کاربه جی بوی دابه زاندن بو داپوشینی جه سته و وعه یب و عارتان و، پیدانی جوانی و پازاوه یی به نه وه کانی ئاده م، وریا بن شهیتان له به رتان دانه که نیت، چونکه یه که مه سه رکه شی و بینه در ما و دایه یه که مه سه رکه شی و بینه در ما دایه و دایه یه که مه کرد، بو وه هی کاری نه به رکه دی و به رگیان.

ته وجا خوای گه و ره جل و به رگینکی بر تا ده میزاد دابه زاندو و مه دای و مه دای و عاری بر داپزشینی لایه نی ماددی و مه عنه و یی عه یب و عاری تا ده میزاد، هه روه ها بر داپزشین و خز پازانده وه شه به به ها بالاکانه و ه. په روه گاری کارزان جگه له دابه زاندنی جل و به رگ بر داپزشین (وَرِدِشُا)، شتی سه یری وه ک په پی بالنده ی بر جوانی و خز پازاندنه و ه بر دابه زاندوون. بر یه له نیو عه ره به کان ته گه رکه سیک شتی جوانی جگه له جل و به رگ و پیویستیی

(۱) - تفسیری رامان

خۆپۆشتەكردنى ھەبووايە، دەيانگوت فلانە كەس (مريش)ـه، واتە ئەو كەسەلە لەوپەرى ھەبوونى و خۆشگوزەرانىدايە؛ جگە لەجل وبەرگى پۆويست، كەلوپەلى جوانكاريىشى ھەيە!

(وَلِبَاسُ ٱلنَّقُوَىٰ ذَالِكَ خَيْرٌ) واته جل و بهرگی پارێزکاری و خوٚپارێزی و لهخواترسی، یه کێکه له ئایهت و نیشانه سهیره کانی قودرهت و هێز و توانا و دهسه ڵاتی خوای با ڵادهست. دیاره کوٚمه ڵێك به و قیه مانه، ژیان پوخت و جوان و رێکوپێك و کوٚکراوه نابێت. ئیتر خوای گهوره کوٚمه ڵه شتێکی ماددیی بو جوانکاری پێ به خشیون، که له کاتی جه نگ و ئاشتیدا به کاریان ده هێنن. جا ئه گهر ئێوه پروٚگرام و به رنامه و مه نهه جی پارێزکاری و له خواترسی پیاده بکه ن، ئه وه د لنیا بن خوای با لاده ست هه موو ئه و شتانه تان پێ ده دات که له ئێوه ونه و هه ستی پێ ناکه ن (۱)

زانا و بیرمهندی مهزن سهید قوتب (پهحمهتی خوای گهورهی لیخ بیخت)، له ته ته نسیره به هاداره کهیدا ده آینت: و شهی (وَلِبَاشُ) بی پی پی شهنیک به کار دینت، که جهسته دابی و شیت، نهوه ش بریتییه له جلی و یرهوه، (والریاش) بی پی شهری ک به کار دینت ههم پی شته بینت وه ههم جوانی و قهشه نگی به خشینت، که نهمه ش له جلی سهره وه به دی ده کرینت. ههروه ها (وَرِدِشًا) بی و یان و گوزه رانیکی چاك و پی له نیعمه ت به کار دینت. جا هه موو نه مانایانه که باس له شهرعی پهروه ردگاری کاربه جی دینت.

⁽١) تفسير القرأن للشعراوي: (٧/١٢٥)

و جل و بهرگ و پۆشتەيى و جوانى و رازاوەيى، لەگەل خۆپاريزى و پارێزكاري و لهخواترسي، كه ههردو وكيان پۆشهن و داپۆشهرن، ئهميان بۆ پۆشتەپىي جەستە و جوان و رازاوە كردن، ئەوەي تريان بۆ پۆشتەپىي دُلّ و پاك و رِازاوه كردني. جا ههر كهسيّك ههستي له خواترسي و پاریزکاری و شهرم و شکوی له خوای بالادهست ههبیّت، ئیتر له ناخی ئهم ههسته بهرزهوه رقى و له رووتكردنهوهى جهسته دهبيتهوه و قيزى ليّ دهبيّتهوه و شهرم و حهياي ليّ ده كات. دياره همر كهسيّك شهرم و شکو و خوپاریزیی نهبیت له خورووتکردنهوه و بانگی خه لک بکات بو خۆرووتكرنەوه، هەلبەتە ئەمە ماناي خۆرووتكرنەوەيە لە شەرم وشكۆ و خزیاریزی و پاکیهتی و مرزقایهتی، ههروهها جیبهجیکردنی پیلانی شەپتان و پەھودىيەكان و ماسۆنىيەتە. بۆيە لە كۆتاپىي ئەو ئايەتە خوای گهوره فهرموویه تی (لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ)، بۆ ئهوهی بیر بکهنهوه که خۆپۆشتەكردنى چاك، بەو شيوەپەي كە خواى گەورە داواى كردووه، ئا ئهم جوّره کهسانه، له فیترهت و سروشتی مروّقی باوه ردار و ژیر و پاك جوان تیگهیشتوون و رازی بوون به شهرع و پروگرام و فهرمانی خوای بالادهست. همروهتر پاراستنی مرزقایهتییه له رووخان و لمناوچوون. بهٰلام خۆدەرخستن به جلى نيمچەرووتەوە، پێچەوانەي سروشت و فیتره تی راست و دروست و هاوسهنگی ئادهمیزاده، ئینجا کهوتنه نیو پیلانی پیس و گلاوی یه هوود و ماسزنییه ته، که نامانجیان جگه له رووتكردنهوهي مروقايهتي له جل وبهرگ، رووتكردنهوهي مروقايهتييه له رووی دهروونی و فکرییشهوه، وه گهرانهوهی مروّڤایهتی بهرهو سەردەمى نەزانى؛ دواجار وەك ئاۋەڵ مامەڵە لەگەڵ نەوەي ئادەم بكەن.

بالْاپوشى تاج و ناسنامەيەكى پر لەشكۆمەنديە بۇ ئافرەتانى بروادار

ئیتر به ئارهزووی خوّیان به و شیّوه ی که خوّیان مهبهستیانه و پیلانیان بوّ دارشتووه، ئاراسته ی بکهن)(۱).

⁽١) - تفسير في ظلال القران-(٣/ ١٢٧٥)

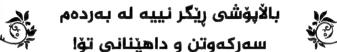
⁽٢) -مجموعة الفتاوى ومقالات متنوعة - الجزء الثالث: (٣٦٢)

٥- وفروا: (الوفر) من التوفر وهو الابقاء، بمعنى ماأقتصد، ماأمكن ، والتّوفير هو التّكثير .

٦- أخرجه البخاري (٥٨٩٢)، ومسلم (٢٥٩)

دیاره بالاپوشییش بو نافره تان نهوپه پی جوانی و شکومه نی و ههیبه ت و سه نگینی و پاکیتی به په گهری مییینه ده به خشیت. هه لبه ته پهروه ردگاری بالاده ست نه و جوانییه به به به وانییه که نافره تان به هوی بالاپوشیه وه له ده ستی ده ده ن، به جوانییه کی ناوه کیی پی له نوور و پرووناکی بویان قهره بوو ده کاته وه، که دله کان به سهیر کردنیان گهش و پرووناك ده بنه وه. هه لبه ت بالاپوشی دروشم و سیمبولی پاکی و له خواترسی و پاریز کاری و شهرم و شکوی نافره تی باوه پرداره. بویه خوای گهوره بالاپوشیی له سهر نافره تان فه رز کردووه.

به ئهزموون و تاقیکردنه وه ده رکه و تووه ئافره ت که بالاپوش بیت، ههمیشه دلّی پر له ئارامی و ئاسووده یی ده بی و، میشك و ئاوه ز و یادگه ی پاك و بینگه رد و قوول و ورد ده بیت؛ به پیچه وانه شه وه به لام ئافره تانیك که بالاپوش نین، ههمیشه ههست به نائارامی و دلّته نگی ده که ن و زوّر جاریش له لایه ن ره گه زی به رانبه ره وه تووشی بیزار کردن و ته نگییه لیخنین ده بنه وه! ههروه ها روّژانه ده یه ها نافره ت له ئه ورووپا و ئهمه ریکا دو چاری ده ستدریژی سیکسی ده بنه وه ، به تایبه تی له کاتی شه و دا!

دیاره خوای گهوره ههر وه ک چوّن توانا و لیّهاتووییی داوه به پیاوان، به ههمان شیّواز ئافره تانیش خاوه نی توانا و لیّهاتوویییه کی و زوّرن، به تایبه تی گهر بیه وی توانا و لیّهاتوویی و زیره کی و بیرقوولی و وردبینییه کهی خوّی بخاته کار، لهم باره شهوه نمونه زوّرن. یه کیّك لهوانه که نازناوی (دایکی داهیّنه ران)یی پی دراوه، ئهندازیاری میسری (لیلی عبدالمنعم)ه که له سالّی (۱۹٤۹) له قاهیره ی پایته ختی میسر له دایك بووه. کوّلیّجی ئهندازیاری تهواو کردووه و ههر لهم شاره کراوه ته سهروّك به شی پلان و جیّبه جیّکردن له فهرمانگهی ئاوی قاهیره. پاشان چووه بوّ (بهریتانیا) له سالّی

(۲۰۱۲) و، دەست دەكات بە كۆمەلىنىك تويىژىنەوە و تاقىكردنەوە. ئىتر داھىنانىنىكى بىنوىنە دەكات و شارئى بەرىتانىا خەلاتى پلەيەكى (كۆنفرانسى گلۆبال) لى نىنودەوللەتىي پى دەدات، بە ھۆى داھىنانى جۆرە كۆنكرىتىك كە بەرگەي بوومەلەرزە دەگرىت.

واته: پارچه ئاسنم بۆ بهێنن و (كەڵەكەى بكەن)، هەتا ئەمبەر و ئەوبەرى ھەردوو كێوەكەى پې كرد. ئەوسا فەرمانى دا تا به (موشەدەمه) فوو بكەن لەو ئاگرەى كە لە ژێريدا كرابۆوە، ھەتا كاتێك ھەمووى كرد بە ئاگر، ئينجا (ذو القرنين) گوتى: ئادەى مسى تواوەم بۆ بهێنن تا بيكەم بەسەريدا، (مس لەگەڵ ئاسندا تێكەڵ بكرێت پێكهاتەيەكى بەھێزى لێ دروست دەبێت)، ئەوسا ئيتر (يەئجوج و مەئجوج) نە توانييان سەربكەون، نە توانييان كونى تێ بكەن.(۱)

دەڭيت ئىتر كە كۆمەڭيك تاقىكردنەوەم كرد لەسەر كۆنكريتى

⁽١) تەفسىرى ئاسان

شیشدار، تا گهیشتم بهوه ی که بهرهه مینکی نه و تی له گه ل کونکریت تیکه ل بکهم، تا کونکریته که زیاتر به رگه ی بوومه له رزه بگریت. که نهمه بوو (ذو القرنین) کردی بو دروستکردنی دیواری نیو دوو شاخه که.

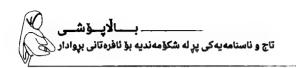
کاتیک زانییان که ئهم ئافرهته داهیّنهره و سهد داهیّنانی ههیه و سوودی به مروّقایه تی گهیاندووه، ناویان نا (دایکی داهیّنهران)، که وه ک نمبوولهه ول بیّده نگه و وه ک نههرامه کانیش سهر به رزه (۱۰)!.

هدروهها دکتوره تههانی عامر که به ره چه له ك نافره تیکی میسرییه، به ریوه به ری کارگیرییه له (وه کالهی ناسا) له ویلایه ته یه کگر تو وه کانی ئه مه ریکا، که نافره تیکی بالایوشی دامه زراوی سه رکه و تو وه. جگه له پیشه گرنگ و هه ستیاره کهی، خه ریکی بانگه وازیشه، سه رله که نیسه و په رستگه کانی ئه و و لاته ده دات و باسی جوانییه کانی ئایینی پیروزی ئیسلام ده کات، هه روه ها ها و رییه کانی بو ماله کهی خوی بانگه یشت ده کا و له خوراکی و لاته کهی خوی بویان ناماده ده کات. ئیتر ئه م کوبو و نه و انه ده کاته ده رفه تیک بو گه یاندنی په یامی قورئان و سوننه ت ۲۰۰۰.

ئەمەش وەلامە بۆ ھەموو ئەوانەى كە دەلىن ئافرەتانى موسولهان بە ھۆى بالاپۆشىيەكەيانەوە دوا كەوتوون و ناتوانن داھىنان بكەن و، بىئاگان لەوەى كە چەندەھا نموونەى ئافرەتى ھاوشىدە

⁽۱) یادهوهری و پهند- ئهندازیار عوسیان- بهرگی چوارهم

⁽۲) یادهوهری و پهند- ئهندازیار عوسهان- بهرگی چوارهم

توانیویانه له بواره جیاجیاکان ئهسپی خزیان تاو بدهن و سوود به دین و ژینی خه لک بگهیهنن و، بالاپزشییش بزیان وه ک تاجی زیرین بووه و ههرگیز نهبووه ته ریگر له بهردهم خزمه تکردنی مرز قایه تی.

با فریای خوّمان بکهوین، پیْش ئهوهی مردن فریامان بکهویْت!

هه لبه ته سوننه تی ژیان کوتایییه که ی مردنه، مردنیش میوانی کی نادیار و ناوه خته. ههر کاتیک له ده رگای ژیانمان بدات، بیده سه لاتین و ده بیت ملکه چ بین بو مردن. دیاره مردنیش وه ک بومبین کی ته وقیت کراوه و له نیو باخه لی هه موو مروقی کی جیگیر کراوه، ئیتر زهنگی ته قینه وه ی نادیاره و په روه ردگار له کاتیکی نه زانراودا (نه زانراو بو ئیمه) فه رمانی بو دیاری کردووه و، مروقی عاقل و ژیریش ئه و که سانه ن که خویان بو ئه مردنه ئاماده ده که ن و کاری بو ده که ن. هه روه که پیغه مبه ری ئازیز (دروو و سلاوی خوای گه و ره ی بین بین انه مروویه تی: (الکیس دا مَنْ دَانَ نَفْسَهُ، خوای گه و رهی المونی می المونی می نیم و ناقل و هوشمه ند نه و که سه یه که الله آی الله آی اله تا مروقی ژیر و ناقل و هوشمه ند نه و که سه یه که الله آی الله آی اله تا مروقی ژیر و ناقل و هوشمه ند نه و که سه یه که

⁽١) - أن الكيس من قهر نفسه وأخضعها لحكمة عقله وشريعة ربه فهو يحاسبها على كل ما تفعل وما تترك .

⁽٢) أما العاجز المقصر في الواجب فهو ذلك الذي ينقاد لهواه، فنفسه أسيرة شهواته، ويزيده حمقًا تمنيه على الله الأماني الكاذبة، فهو يعلل نفسه بعفو الله ومغفرته وسعة رحمته

⁽٣) رواه الترُّمِّذيُّ عن ابى يعلى شداد بن أوس وقالَ: حديثٌ حَسَنٌ

ههمیشه سهر زهنشتی خزی ده کات و تو پشو و بز دوای مردنی ناماده ده کات، به لام که سی ناژیر و نهزان به دوای حهز و نارهزووه کانی خۆى كەوتووە و بەھبواى چوونە بەھەشتە.

ئەكتەرى توركى (فاتىمە ئايدن) كە ھەر لە مندالىيەو، چووەتە کارکردن له بواری هونهر و، له درامای (وادی الذئاب) روّلی بینیوه. ئیتر له کاتی ههنگاونانی بهرهوه ناوبانگ و سهرکهوتن، ئاماده نەبو و بەبى بالايۆ شى بېتە سەر تەختى خۆنىشاندان، بەلگو و به بالايوشى دەركەوت. كاتىك يرسياريان لى كرد، بۆچى لەو كات و ساته که بهخت یاو هرت یوو، په بالایو شی ده رکه و تبت؟!

له وولامدا گوتی: دهترسم بمرم و فهرمانی خوای بالادهستم جيِّبه جي نه كردبيّت و خوّم دانه يو شيبيّت.)^(۱)

(۱) - یادهوهری و پهند- نهندازیار عوسهان- بهرگی جوارهم

گرنگیدانی پیغهمبهر ﷺ به ئافرەتان و کچان

تاریکترین و ناخوشترین رِوره کانی مروف پیش هاتنی ئیسلام، بریتی بوو له هاتنه دنیا و لهدایکبوونی کچوّلهیه کی بهخشراوی خوا. لهو رۆژگارهدا ههر كهستيك موژده و ههوالي ئهوهي پين درابا کچینکی بووه، زور ههستی به شهرمهزاری دهکرد و زور بیهیز دەبوو، ھەروەھا دەم و چاويشى تڭخ و رەش ھەڭدەگەرا لە بەرانبەر ئەم ھەوالەدا. بۆيە راستەوخۆ بيرى لەوە دەكردەوە چۆن بە زووترين کات همولی له ناوبردنی ئمو منداله بچووکهی بدات که تازه چاوی به دنیا هه لیناوه. نهمهش نهریتیک بوو زور بهیان لهسهری پهروهرده بووبوون، وهك خواى يەنھانزان بۆمان باس دەكا و دەفەرمووى: ﴿ وَإِذَا بُشِيرَ أَحَدُهُم بِٱلْأَنْقَ ظُلَّ وَجَهُهُ مُسْوَدًا وَهُوَ كَظِيمٌ ۗ ۞ يَنَوَرَىٰ مِنَ ٱلْقُوْمِ مِن سُوِّهِ مَا بُشِرَ بِهِ * أَيُسْكُدُ عَلَى هُونِ أَمْ يَدُسُدُ. فِي ٱلثَّرَابُ أَلَا سَآةَ مَا يَحَكُّمُونَ 🧒 كِهالنحل، واته: (بێبړوايان) كاتێك يەكێكيان موژدەي کچینکی پی بدری، دهم و چاوی رهش هه لده گهری و پیش دهخواتهوه، وه خزی دهشاریتهوه له خه لکی، لهبهر ئهو موژده خراپهی که پیی دراوه. ئایا بیهیلیتهوه و به شهرمهزاری و سهرشوری (و به خیوی بكات)، يان زيندهبه چاڵي بكات؟! ئاگادار بن و بزانن ئاي ئموه چهنده

بریاریکی خراپه دهیدهن!)^(۱)

ههر دهربارهی زیندهبه چالکردنی کچولان و پرسیارلیکرانیان له روزی دوایی، خوای پهروهردگار دهفهرمووی: ﴿ وَإِذَا ٱلْمَوْءُ,دَهُ سُمِلَتُ الله کِچانی وَ الله کِپائی ذَنْبِ قُنِلَتْ () ﴾ التکویر، واته: کاتیک پرسیار کرا له کچانی زینده به چالکراو، که به هوی چ گوناهیکهوه کوژران؟!! دیاره مندالیک که تازه بووه هیچ گوناهی نهبووه!

به لام دوای هاتنی شهریعه تی پرحیکمه تی خوای پهروه ردگار، بو ده رباز کردنی ههموو به نده کان، ئافره تان به گشتی و کچان به تایبه تی، ریّز و پلهوپایه ی خوّیان بو گیردرایه وه. بو ئه وه ی ئهم قسه مان بسه لیّنین، با سه رنج له م ده قانه ی خواره وه بده ین:

{عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِك رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ الله (صَلَّى اللهُ عَنْهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ): «مَنْ عَالَ جَارِيَتَينْ حَتَّى تَبْلُغَا، جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا وَهُوَ»، وَضَمَّ أَصَابِعَهُ} حَديثٌ صَحيحٌ (٢)

واته: ئەنەسى كورى مالىك (خوا لىنى رازى بىن) دەلىن: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: ھەر كەسىنىك دوو كچۆلە بە خىنو بكات ھەتا بالغ دەبن، لە رۆژى قىامەت كە دىن، من و ئەو ئاواين، پەنجاكانى ھىنا تەنىشت يەك!

{أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

⁽١) تەفسىرى ئاسان

⁽٢) (رَوَاهُ مَسْلِمٌ: (٦٨٦٤))

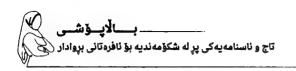
قَالَتْ: جَاءَتْني امْرَأَةٌ وَمَعَهَا ابْنَتَان لَهَا فَسَأَلَتْني فَلَمْ تَجِدْ عِنْدي شَيْئاً غَيْرَ تَمْرة وَاحِدَة، فَأَعْطَيْتُهَا إِيَّاهَا، فَأَخَذَتْهَا فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا وَلَمْ تَعْرُ تَمْرة وَاحِدَة، فَأَعْطَيْتُهَا إِيَّاهَا، فَأَخَذَتْهَا فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا وَلَمْ تَأْكُلُ مِنْهَا شَيْئًا، ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ وَابْنَتَاهَا، فَدَخَلَ عَلَيُّ النَّبيُّ (صَلَّى الله عَلَيْه الله عَلَيْه وَسَلَّمَ): فَحَدَّثْتُهُ حَديثَهَا، فَقَالَ النَّبيُّ (صَلَّى الله عَلَيْه وَسَلَّمَ): «مَن ابْتُلِي مِنَ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِترًا مِنَ النَّارِ»} حَديثٌ صَحيحٌ(۱)

واته: عائیشه ی خیزانی پیغه مبه ر گل گوتوویه تی: ئافره تیك هات بو لام دوو كچی خوی له گه ل بوون، داوای خوراكی لی كردم، منیش هیچ شتیكم له لا دهست نه كه وت جگه له یه ك ده نكه خورما، ئه و ده نكه خورمایه م پی دا. ئه ویش لینی وه رگرتم و دابه شی كرد له نیوان دوو كچه كه و، خوی هیچ شتیكی لی نه خوارد. دوایی هه ندیك وه ستا و له گه ل دوو كچه كه ی رویشتن. پاشان پیغه مبه رگ هاته وه لام، منیش رووداوه كه م بو باس كرد، پیغه مبه رگ فه رمووی: هه ركه سیك تاقیی بكریته وه به دوو كچان، ئه ویش له گه لیان چاكه كار بین، ئه وه بوی ده بنه به ربه ست له ئاگر و ده یپاریزن.

{عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ الله (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي يَعُولُ ثَلاَثَ بَنَات، أَوْ ثَلاَثَ أَخُوات، فَيُحْسِنُ إِلَيْهِنَّ، إِلاَّ كُنَّ لَهُ سِتْراً مِنَ النَّارِ»} حَديثٌ صَحيحٌ (")

⁽١) (رَوَاهُ مَسْلَمٌ: (٦٨٦٢))

⁽٢) (رَوَاهُ البَيْهَقِيُّ في (شعب): (١١٠٢٣)، وَصَحَّحَهُ العَلاَّمَة الألباني في (صحيح الجامع): (٥٣٧٢))

واته: عائیشه (خوا لینی رازی بین) ده گیریتهوه پیغهمبهری خوا خوشك به خيو بكات، و، چاكه كار بيّ له گه ليان، ئهوه به دلنيايي بوّي دەبنە بەربەستىك و دەيپارىزن لە ئاگرى دۆزەخ.

١)- {إِذَا صَلَّتُ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا، وَصَامَتْ شَهْرَهَا، وَحَفظَتْ فَرْجَهَا، وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا، قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّة شئت}(١)

واته: ئهگهر ئافرهت پینج نویژه فهرزه کانی کرد و روزووه کانی مانگی رهمهزانی گرت و داوینی خوی له (خراپه کردن) پاراست و، گوێڔايهڵيي پياوهکهي کرد له (کاري باش)، پێي دهگوترێ: بروٚ بهههشتهوه له کام دهرگای بهههشتهوه حهز ده کهی.

له حديسي ينغهمبهردا ﷺ هاتووه كه فدرموويهتي: {إنَّمَا النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ (٢) واته: بيْكُومان ئافرهتان لهتكي يباوانن، وهك حوّن سيّويّك ده كهيته دوو بهش و دوو لهتهوه، نافرهت و پياويش هەردووكيان خاوەنى يەك جۆرە نەفسن، وەك سٽوٽك كە لهتت كردبي ئاوان.

(١) أخرجه ابن حبان برقم: (٤١٦٣)، قال شعيب الأرنؤوط: صحيح.

⁽٢) (أَخْرَجَهُ أَحْمَد برقم: (٢٦٢٣٨)، وَأَبُودَاوُدَ برقم: (٢٣٦)، وَالترِّمذيُّ برقم: (١١٣)، عَنْ عَانشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، وَصَحَّحَهُ الأَلباني في (السلسلة الصحيحة) برقم: (۲۸٦٣))،

گفتوگۆيەكى ژيرانە لەگەل خوشكە ئازيز و بەريزەكانم

له دهرهنجامی راپرسییه ک که له گه ڵ کومه ڵێك ئافره تی باڵانه پوش که له چین و ئاستی جیاوازدا بوون، پرسیاریان ئاراسته کرا. له کوی وه ڵامه کانیان نو بیانوو به دی ده کرا. به پشتیوانیی خوای با ڵاده ست ده رباره ی بیانووه کانی ئهوان گفتو گو ده که ین و لهم خاڵانه ی خواره وه دا ده یانخه ینه روو:

بیانووی یه کهم: ده لیّت: هیشتا قه ناعه تم بو دروست نه بووه بوّ ئه وه ی بیمه بالاپوش!

ئیمه ده پرسین ثایا باوه رت به خوای گهوره و پهیامبه هرکهی خوا و تهواوی ئایینی پیروزی ئیسلام ههیه وه ک دوا ئایینی هه لبژارده له رووی پروگرام و بهرنامه و مهنهه و که ته لوگی ژیان، که وه ک رهحمه تیک بوگست به نده کانی خوای میهره وان له سهر زه و یدا؟!

هه لبه ته هه رخوشکی به پیز و نازیز هه ر له وه لامی نهم پرسیاره دا هه رزور به خیرایی ده لیت: (به لی به لی الله الله باوه پی ته واوم به (لا إله إلا الله محمد رسول الله) هه یه و، باوه پی ته واوم به نایینی پیروزی نیسلام هه یه وه ک باشترین بیر و باوه پر و عه قیده و یاسا و ریسا و پروگرام و مه نهه جی ژیان...

دهی خوشکه ئهزیزه کهم! ئیمهش له به پیزتان ده پرسین؛ له سونگهی باوه پربوونت به خوای بالاده ست و پروّگرام و مهنهه ج و تهشریعه کهی، ده بینت قه ناعه تت به فه رمان پیکراوه کان و قه ده غه کراوه کانی پهروه ردگاری کارزان هه بینت انایا ئهم پرسیاره ت له خوّت نه کردووه: چوّن ده گونجینت و چوّن ده شینت باوه پرت به خوای تاك و ته نیا هه بینت که نه و دروستکار و پوّزیده ری تویه، مردن و ژیانی تو له ژیر فه رمانی ئه و دایه، که چی ملکه چ و گوی پایه ل نه بیت بو فه رمانه کانی ؟!

ئەوەتا پەروەردگارى كاربەجى وەسفى كەسانى باوەردار دەكات و دەفەرموويىت: (إنمَّا كَانَ قَوْلَ المُؤْمنينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّه وَرَسُوله لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ المُفْلِحُونَ) النور: ٥٦ َ

واته: (به لام گوفتاری باوه پرداران کاتیک بانگ ده کرین بو لای خوای بالاده ست و پیغه مبه ره کهی (گیانی تا فه رمان په وایی بکات له نیوانیاندا، ته نیا ئه وه یه که ده لین: بیستهان و گوی پایه لین بو هه موو فه رمان یکی شه رع، نا هه رئه وانه ش سه رفراز و سه رکه و توون) (۱).

دواجار خوشکی زیده نهزیزم: خوت مهخه لهتینه، نه گهر به پاستی باوه پرداری ،نهوه تا پهروه ردگاری خاوه ن بپیار چوارچیوه ی پاوه پردارانی دیاری کردووه، (إنماً) بو حه صره، واته تهنیا و تهنیا نهوانه باوه پردارن که به حوکم و فهرمایشته کانی خوای گهوره و

(۱) - پوختەي تەفسىر

پهیامبه ره که ی پازین. ده ی فه رموو وه ره نیو بازنه و چوارچیوه ی باوه پداران، تا ده رفه تی ژیان و ته و به په په په نبوونه وه ته ده ست نه داوه، با توش یه کیک نه بیت له و که سانه ی که له کاتی سه ره مه رگ به داخ و ناخ و حه سره ته وه فرمیسکی په شیبانی بریژیت. هه ر وه ک په روه ردگاری تو له سین له هه وال و چاره نووسی نه وان فه رموویه تی:

﴿ حَقّ اِذَا جَاءَ أَحَدُهُمُ ٱلْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ٱرْجِعُونِ ﴿ اَلَى لَكِمَ اَعْمَلُ صَلِحًا فِیما لَمَا اِلْمَا عَلَى اَلَّهُ اللَّهُ اللَّ

واته: (خوانهناسان بهردهوام لهسهر ریبازی چهوتیانن)، ههتا ئهو کاتهی مردن یهخهیان ده گریت، ئهوسا ههر یه کهیان ده لیت: پهروهردگارا! بمگیرهوه بو دنیا، به لکوو چاکه بکهم و ئهو ههلانهی که له دهستم چوون، لهمهودوا له دهستیان نهدهم، به لام تازه کار له کار ترازاوه، شتی وا مهحاله، بویه به توندی پینی ده گوتریت: نه خیرا ئهوه قسهیه که ئهو بو خوی دهیلیت، به لکوو ده بیت له جیهانی بهرزه خدا، له نیوان مردن و زیندوو بوونه وه دا چاوه پوان بیت تا کاتیک زیندوو ده کریته وه.)(۱)

بیانووی دووهم: ده لیّت من قهناعه تم به بالاپوشی ههیه، به لام چی بکهم دایکم، باوکم، هاوسه رم، خوشکم، برام، هاوریّکهم و ... هتد، قهناعه تیان پیّی نییه. چ بکهم ده سه لاتم نییه و ناتوانم فه رمانی نهوان بشکیّنم، نهوان دلّیان لیّم ده په نجیّت و منیش حه زناکه م دلّیان

⁽۱) - تەفسىرى ئاسان

برەنجيّنم!

ئیمه دهپرسین ئایا گویزایه لیکردنی خوای گهوره و پهیامبهره کهی (ﷺ) گرنگتر و پیویستتره یان گویزایه لیی دایك و باوك و خوشك و برا؟! کامهیان دروستکار و سهرپهرشتیار و رزق و روزیدهری تون؟! مردن و ژیانی تویان بهدهسته؟! ئایا کامهیان لهپیشتر و بهرههقتره به گویزایه لی و بیفهرمانی نه کردنی؟!

ئایا نه تبیستووه که سهروهر و ئازیزمان فهرموویه تی: (لا طاعة لمخلوق فی معصیة الخالق)(۱) واته: گویّرایه لیکردن بو هیچ دروستکراویّک نییه له سهرکه شیکردنی فهرمانه کانی دروستکار که پهروه ردگاری تاك و تهنیایه.

تهنانهت دایك و باوك كه چاكه كردن و گویزایه لیكردنیان ئهرك و پیویستییه كی شهرعییه، به لام به مهرجیّك له بیّفه رمانیكردنی پهروه ردگاری بالادهستی نهبیّت، چونكه ماف و فهرمانی خوای گهوره له سهرووی گشت ماف و فهرمانیّكه، وه ك پهروه ردگاری كاربه جیّ فهرموویه تی: (وَإِن جَاهَدَاكَ عَلَی أَن تُشْرِكَ بِی مَا لَیْسَ لَكَ بِه عِلْمٌ فَلا تُطعْهُمَا) لقیان: ۱۵

واته: ئهگهر (باوك و دايكت) ئهوپه پى هموليان دا لهگه لت بۆ ئهوهى شتيك بكهيت به هاوبهشى من كه هيچ زانيارييه كت پيي

(١) -الراوي: النواس بن سمعان الأنصاري المحدث: الألباني المصدر: تخريج مشكاة المصابيح الصفحة أو الرقم: ٣٦٢٤ خلاصة حكم المحدث: صحيح التخريج: أخرجه البغوى في ((شرح السنة)) (٢٤٥٥)

نييه، ئەوا گوێڕايەڵييان مەكە.(١)

زانایانی شهرعناس فهرموویانه: ئهگهرچی خوای گهوره لهم ئایه ته پیرۆزهدا تهنیا باسی هاوه آل و هاوبه شدوزینه وهی کردووه، به آلام گشت گوناه یکی گهوره و بچووك ده گریته وه؛ لی ئهمه نابیت رینگر بیت له چاکه کردن له گه آلیان، (وَصَاحِبْهُهَا فِي الدُّنْیَا مَعْرُوفاً) واته: له دونیادا زور به چاکی هاورییه تییان بکه و چاکه یان ده گه آل بکه.

دواجار ده نین و تون گوی ایه نی دایکت، باوکت، هاوسه رت، خوشکت، برات، هاو رینت و ...هتد، ده بیت و سه رکه شی له فه رمانی په روه ردگاری با ناده ست ده که یت؟! له کاتیکدا په روه ردگار تو و نه وانیشی دروست کردووه و دونیا و دوارو ژی تو و نه وانیش له ژیر ده سه نات و فه رمانی به رزی نه و دایه؟! نایا نه وان ده توانن له مردن رزگارت بکه ن، یا خود ته نانه ت یه ک سه عات مردنت دوا بخه ن و ژیانت بو دری بر بکه نه وه ؟! نه ی ده توانن له نازاری نیو گور و سه ختیی رو ژی دوایی و سزای دو زه خ بتیاریزن؟!

هه لبه ته نه ك بق تق، ته نانه ت بق خق شیان هیچیان پی ناکریت! دهی که وا بیت، له پیناو به خته وه ری و سه رفرازیی هه ردو و دنیات، ئه م فه رمانه ی په روه ردگاری با لاده ست جیبه جی بکه که فه رموویه تی: ﴿ یَتَایَّهُا ٱلَّذِینَ ءَامَنُوۤا ٱطِیعُوا اَللّهَ وَرَسُولَهُ، وَلَا تَوَلَّوا فه رموویه تی: ﴿ یَتَایَّهُا ٱلَّذِینَ ءَامَنُوۤا اَطِیعُوا اَللّهَ وَرَسُولَهُ، وَلَا تَوَلَّوا عَنْهُ وَاَنْهُ نَا نَدی نه و که سانه ی عَنْهُ وَاَنْهُ نَدی نه و که سانه ی

⁽۱) - يوختهي تهفسير

برواتان هیناوه، گویرایه لی خوای بیوینه و پیغهمبهره کهی بن (عَلَیْ) و پشتیان تی مه کهن، له کاتیکدا نیوه تیده گهن و دهبیستن!)(۱)

واته: وه کوو ئهوانه مهبن که (به سهرزاره کی) گوتیان: بیستهان، له کاتیکدا که ئهوانه هیچ نابیستن و تیناگهن، به راستی خراپترینی ههموو گیانلهبه ران له لای خوای گهوره، ئهو که رولالانهن که بیر ناکهنه و ژیر نابن)(۲).

بیانووی سنیهم: ده لنت: خو به بالاپوشی نییه! من زور له بالاپوشه کان باشترم. زوریك لهوان ئافره تی خراپن، من دلم ساف و بنگهرده! خوای گهورهش سهیری دله کان ده کات نه ک روالهت.

ئیمهش ده لینین: خوشکه ئازیزه کهم، چون به بالاپوشی نییه؟ ا بالاپوشی تاج و ناسنامهی ئافره تی باوه پرداره. ئه و خوایه تاك و تهنیایهی که تو باوه پرت به کاربه جینی و کارزانی و لیزانی و

⁽۱) - پوختهی تهفسیر

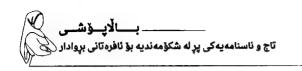
⁽۲)- يوختهي تفسير

زاناییی نه و ههیه، ده ی نه وه په روه ردگاری مه زنه بالاپوشی له سه ر تو فه پرز و پیوست کردووه و، نه و بریاری بالاپوشی بو تو داوه اگه ر توش خوت به باوه پردار ده زانیت، ده بیت گویپرایه ل و ملکه چی فه رمان و بریاره به رز و جوان و پر له دانایییه که ی نه و بیت اتو واز به ینه له بالاپوشه خراپه کان، نه وان پیشه نگ و سه رمه شقی تو نین و گوناهی خویان بو خویانه.

ئینجا ویده چیّت تو لهخه وی غه فلهت و بیناگاییدا بیت! چوّن که سیّك سهرکه شی بكا له فه رمانی خوای بالاده ست و پهیامبه ره که ی (ﷺ)، دلّی به سافی ده میّنیّته وه ؟!

نایا سهرگوزه شته ی باوه ناده م و دایه حوات نه بیستووه ؟! مه گهرچی پهروه ردگاری له کارزان باوه ناده می به ده سته کانی خوی دروست کرد و فهرمانی به فریشته کان کرد کرنووشی ریزی بو بهرن و نه وانی خسته نیو خوشیی به رفراوانی به هشت ههرچی ریز و به خته وه ری بوو بویانی فه راهه م کرد، که چی کاتیک که به لینی نیوان خویان و پهروه ردگاریان له یاد چوو و لهم داره یان خوارد که خوای کاربه جی لیبانی قه ده غه کردبوو، جل و به رگیان له به ربوویه و له شهرمان رایان ده کرد و خویان به گه لای داره کانی به هه شت داده پوشی. دواجار به گریان و پارانه و و په شیبانی و داوای لیخوشبوونی زوره و گه رانه و هوا. ئه گهرچی پهروه ردگاری به به زه یی لیبان خوش بوو، به لام خوا. ئه گهرچی پهروه ردگاری به به زه یی لیبان خوش بوو، به لام پینی گوتن: (اه بطوا) دابه زن بو سه رزه وی! ناشکرایه که ژیانی

سهرزهوی نازار و نهخوشی و ناخوشی و مهینه تی و ماندووبوون و هیلاکیی زوری تیدایه.

واته:ئینجاههردووکیان لهبهروبوومی دره خته قه ده غه کراوه کهیان خوارد و به و هزیه وه (جل و به رگیان دامالرا). ئیتر عهیب و عهوره تیان ده رکه و ت و ، ده ستیان کرد به داپزشینی له شیان به گه لای دره خته کانی به هه شت. ئاده م سهرپیچی فه رمانی پهروه ردگاری کرد، ئیتر له پیگای راست لای دا. پاشان پهروه ردگار هه لیبژارد (بز پیغه مبه رایه تی) و ته و به ی لی قه بوول کرد و پینموونی کرد، خوای گهوره فه رمووی هه ردووکتان برونه خواره و هوی پیکه وه (نه وه کانتان) ده بنه دژمنی یه کتری. جا ئه گهر پهیامتان بز هات

له لایهن منهوه، نهوسا ئهوهی شویّنی ریّنموونیی من بکهویّ، نهو (له دنیادا) گومرا نابیّ و (له روّژی دواییدا) تووشی ناخوّشی و زهحمه تی نابیّ)(۱).

خوشکه بهریز و سهنگینه کهم:

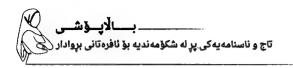
واته: (ئهوهشی روو وهربگیریت له بهرنامه و یادی من و پشتی تی بکات، بیگومان ئهو جوّره کهسه ژیانیکی ترش و تال و ناخوّشی بو پیش دیّت، له روّژی دواییشدا به کویری حهشری ده کهین.)(۲)

بیانووی چوارهم: ده لّین ئاووههوا زوّر گهرمه، من ناتوام بالاپوّش بم، دهسووتیّم له گهرمان!

خوشکی نازیز: په روه ردگاری بیسه ر وه لامی نهم بیانووهی توی

(۱) پوختهی تهفسیر

⁽٢) - تەفسىرى ئاسان

داوه تهوه و فهرموویه تی: ﴿ قُلُ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ۗ ﴿ التّوبة: ٨١

واته: (ئهی پهیامبهری خوا (ﷺ) پێیان بڵێ: ئاگری دوٚزهخ زوٚر گهرمتره (لهم گهرمایه) ئهگهر ئهوانه تێبگهن و ژیر بن.)(۱)

به راستی سهیره چون گهرمای دنیا له گهل ناگری دوزه خبهراورد ده کریّت ؟! دیاره خوشکانیک کهوتوونه ته نیّو داو و فیّل و ته له کهی شهیتانی نه فره تلیّکراو. بزانه که وا شهیتان دژمنی توّیه و ههمیشه له فیّل و پیلاندایه بو نه وه می به هوّی ترساندنت به گهرمای دنیا، گیروّده ی فیّل و پیلاندایه بو نه وه کهی از نا نا نه کهیت نهوه نده لاواز و ساده و ناژیر بیت، شهیتان به به لیّن و وهسوه سه کانی فریوت بدات. بزانه خوّراهینان له سهر بالاپوشی له توانای گشت نافره تیّکدایه. دلّنیا به و کاربه جیّ و کارزان و میهره بان بالاپوشیی له سهر گیز پهروه ردگاری زانا و کاربه جیّ و کارزان و میهره بان بالاپوشیی له سهر نافره تان پیّویست و فهرز نه ده کرد. هه لبه ته پهروه ردگاری کارزان یارمه تیده رت ده بیّت. بشزانه ناگری دوّزه خونده ها جار له گهرمای روّژ گهرمتره، به س به هدلّم و هالاوه کهی پیستی ده م و چاو و رووت ده هینی پیه خوار.

بیانووی پینچهم: ده لی ده ترسم ببم به بالاپوش، دواتر وه ک زوریک له ئافره تان حیجابه کهم فری بدهم و واز له بالاپوشی بینم!

ئيمهش ده ڵێين: جا ئه گهر گشت موسڵهانان به شيواز و

⁽۱) پوختەي تەفسىر

لزجیکی تز بیر بکهنهوه، ئهوا دهبیّت هیچ موسلّهانیّك دهست نه کات به نویّژکردن و روّژووگرتن و پیّوهستبوون به قورئان و سوننهت، ئینجا واز له سهرجهم خواپهرستییه ک بهیّنیّت. دیاره ئیبلیسی نه فره تلیّکراو سهرکهو تو و بووه له پیلان و فیّل و تهلّه که کانی، توانیویه تی به کوّمه لیّک وهم و خهیالی نادروست و ناراست له له هیدایه ت و ریّی راست بیبه شت بکات.

جا لیره دا پرسیار یک دیته ئاراوه، ئایا بوچی تو به دوادا چوون له هو کاری وازهینانی ئه وان له بالاپوشی ناکه یت؟ بو ئه وه ی به هره مه ند بیت له ئه زموونی ئه وان، ئه وسا به رچاو روون و وریا ده بی و ئاوا به سانایی ناکه و یته نیو بازنه ی فیل و پیلان و ته له که ی شه یتانی نه فره تلیک راو.

ئەى بۆچى پرسيار لە كەسانى شەرعناس ناكەيت بۆ ئەوەى

(١) -الراوي: عائشة أم المؤمنين ا المحدث: الألباني ا المصدر: صحيح الجامع ا الصفحة أو الرقم: ١٦٣ ا خلاصة حكم المحدث: صحيح ا التخريج: أخرجه البخاري (٦٤٦٥)، ومسلم (٧٨٣) واللفظ له. واته: (ئهگهر به راستی ئهوان کاریان کردبا بهپنی ئهو ئامزژگارییانهی ده کران و دهستیان گرتبا به هزکاره کانی رینهاییبوون، ئهوسا تام و چیژی باوه ریان ده چیژت. هه لبه ته ئهوه باشتر بوو بزیان و دامه زراوتر ده بوون له سهر ئایینه که یان.)(۱)

بیانووی شهشهم: پیم ده لین ئه گهر بالاپوش بیت، هیچ گهنجین ناتخوازیت! بویه بریارم داوه دوای پروسهی هاوسه رگری بالاپوش بسم!

خوشکه به پریز و سه نگینه که م؛ ئیمه ده پرسین ئایا گه نجیک به سفووری و خوده رخستن و سه رکه شیکردن له فه رمانی پهروه ردگاری کارزان و په یامبه ره که ی توی ده ویت؟! ئایا پیاویک ده که یته هاوسه ری خوت غیره تی له به رانبه ر قه ده غه کراوه کانی خوای گهوره و له سه ر تو نه بیت؟! ئه گهر تو ئافره تیکی باوه پرداریت، پیویسته ئه و جوره گه نجانه به شایانی خوت نه زانیت. ئینجا هاوسه ریک پالپشتت نه بیت بو به ده سته ینانی په زامه ندیی خوای بالاده ست و چوونت بو به هه شت و پرزگار بوونت له دوزه خ،

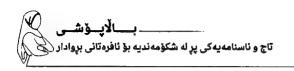
(۱) - تەفسىرى ئاسان

بالاپ ۆشى تاج و ناسنامەيەكى پېرلە شكۆمەنديە بۇ ئافرەتانى بېوادار

پیّم بلّی چوّن دلّخوّش و بهخته وه و تارام ده بیت؟! دلّنیا به هه ر مالّیک له سه ر بناغه ی لادان و گوناه و تاوان و سه رکه شی و توو ره یبی په روه ردگاری خاوه ن ده سه لات و په یامبه ره که ی (ﷺ) بنیاد نرا، ثه وا په روه ردگاری مه زن بریاری به دبه ختی و ناثارامی و ژیانیّکی ته نگ و ناخوّشی بوّ داون له دونیا، له دوارو وژیش سزاییّکی سه ختیان بوّ هه یه، هه روه ک خوای گه و ره فه رموویه تی: و فلی خدر الّذِینَ یُخَالِفُونَ عَنَّ أَمْرِهِ أَن تُصِیبَهُمْ فِتَنَهُ أَوْبُصِیبَهُمْ عَدَابُ الیدر الله و النور: ٦٣ واته: (ده با ثه وانه ی که سه رپیچی له فه رمانی پیغه مبه ری خوای بالاده ست ده که ن، بترسن له وه ی که تووشی تاقیک دنه وه یه کی سه خت، یان تووشی سزایه کی به ئیش بین.

هه لبه ته پروسه ی هاوسه رگری نیعمه تیکه و پیویستی به سپاسگوازرییه، سپاسگوازاریی ئهم نیعمه ته سریتییه له ملکه چبوون بو فهرمایشته کانی پهروه ردگاری کاربه جی. دیاره سپاسگوزاری کار و هه نگاوه کان پر له خیر و به ره که ت ده کات. ئینجا بزانه، سویند به خوای مه زن! هاوسه رگرییه ک سه ره تاکه ی به سه رکه شی و فه رمانشکینی ده ست پی بکات، بیگومان خیر و به ره که تی به دواوه نابیت.

دواجار پیّت ده لیّم خوشکی نهزیزم، نهوانهی بالاپوشن، زور زیاتر له بالانه پوشه کان خواز بیّنییان بو دیّت، ته نانه ته نهوانه ی بهرچاو و جوان نین، پهروه ردگاری بالاده ست بیّبه شی نه کردوون له نیعمه تی هاوسه رگری، به هوّی گویّرایه لی و ملکه چییان بو

فەرمايشتەكانى پەروەردگارى خاوەن دەسەلات.

بیانووی ههشتهم: ده لیّت ده زانم بالاپوشی واجبیّکی شهرعییه، به لام کهی خوای گهوره ریّنویّنیی کردم و هیدایه تی دام، ئهوسا ده بم به بالاپوش..

خوشکه به ریزه که م: خوای کارزان بن هه موو شتیک هن کار و سه به بی داناوه، تن هه نگاو بنی به ره و په روه ردگاری میهره بان و هه و نی بکنشه، دلنیا به خوای گه و ره شرینیت ده کات و هیدایه ت ده دات، ئه وه به لینی خوای بالاده سته بن به نده کانی، هه روه ک فه رموویه تی: ﴿ وَٱلَّذِینَ جَهَدُوا فِینَا لَنَهْدِینَهُمْ شُبُلَنَا وَإِنَّ اللهٔ لَمَعَ ٱلْمُحْسِنِينَ اللهٔ العنکبوت: ٦٩

واته: ئهوانهش له پیناوی ئیمه دا و بو به ده ستهینانی ره زامه ندیی ئیمه هه ول و کوششیان کردووه و خویان ماندوو کردووه، سویند به خوا به راستی ئهوانه رینوینی ده که ین بو هه موو ریگایه کی چاك و دروستی خومان، (که به ده ستهینانی ره زامه ندیی ئیمه ی له دوایه)، بیگومان خوای مه زن هه میشه له گه ل چاکه کارانه.)(۱)

جا خوشکهکهم، ئهگهر رێنوێنی و هیدایهتت گهرهکه، ئهوا هۆکارهکان بگره بهر و ههنگاویان بۆ بنێ.

بیانووی نۆیهم: ده لیّت من هیّشا بچووکم و کاتم له بهردهمه، با توزیّك گهوره تر بم، ئهوسا توبهییّك ده کهم و بریاری بالاپوشی دهدهم!

⁽۱) - پوختەي تەفسىر

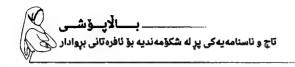
ئیمه شده آنین: خوشکه ژیره که ما کاتیک فریشته ی گیانکیشان دینت، چاوه روانی خوناماده کردن و رازیبوونی تو ناکات! دلنیا به ته نانه ته یه کاتژمیریش مولّت پی نادات، ههروه ک خوای گهوره فهرموویه تی فرموویه تی فرموویه تی فرموویه تی فرموویه تی فرمویه آجَلُ فَإِذَا جَآهَ أَجَلُهُمٌ لَا یَسَتَأْخِرُونَ سَاعَةٌ وَلَا یَسَنَا فَرُونَ وَ سَاتِنَا کَاتِیْ مَاوه ی کاتی ماوه ی فرمون یا سزا)که یان هات، ساتیک دوا ناکهون و ساتیکیش پیش ناکهون.)(۱)

ئینجا مردن بچووکی و گهنجی و گهوره یی و پیری نازانیّت. نهی چی ده که یت نهگهر لهسهر نهم گوناه و سهرکه شیبه گیان بسپیریت؟ دلنیا به نهوسا په نجه ی په شیبانی ده گهزیت و ده لیّیت خوزگه کاری چاکه م پیّش خوم خستبایه، ههروه ك خوای گهوره فهرموویه تی: ﴿ یَقُولُ یَائِتَنِی قَدَّمْتُ لِیّاتِی ﴿ الفجر: ۲۲

واته: (ئینجا به داخ و حهسره ته وه ده لیّت: خوّزگه له دونیا کاری چاکم پیش بخستبایه بو ئهم ژیانهم.)(۲)

⁽۱) - يوختەي تەفسىر

⁽۲) - پوختهی تهفسیر

نائومید مەبە لە بەزەیى و میھرەبانى و لیخوشبوونى پەروەردگارت

خوشکه بهریزه کهم: ئه گهر ههست ده کهیت گوناهی زوریشت کردووه، هدر نائومید مدید له بدرهیی و لیخوشبوونی پدروهردگارت. ئەوەتا خواي ميهرەبان ئەو كەسانە دەدويننى كە زىدەر ۆپىيان كردووه له كردنى گوناه و تاوان، پێيان دەڧەرمووێ: ﴿ قُلْ يَعِبَادِىَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا نَصْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعاً إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْعَفُورُ ٱلرَّحِيمُ اللَّهِ ﴾ الزمر، واته: (ئهى ئهو بهندانهى من! كه زيده رِ قييتان كردووه له كردني تاوان، له بهزهيي خوا بينوميد مهبن، خوای بهزهیی به تهنکید له گشت تاوانه کانتان خوش دهبی، چونکه هدر تدو ليخوشبوو و ميهرهباند.)(١)

ئه گهر به وردي سهرنج لهم ئايه ته پيروزه بدهين، دهبينين خواي پهروهردگار هیّشتا ئهو بهنده خراپانهی که خهریکی تاوان و سەركەشىكردنن، لە بازنەي بەندايەتىي خۆي دەرى نەكردوون، بهوپهری شیرینی و ئومیدبهخشینهوه پییان دهفهرمووی: (یکیبادِی) ئەي بەندە كانم!!

ئيبنو مەسعوود (خوای گەورە لێی رازی بێ) دەڵێ: ھەر كاتێك باوەردار گوێى له ﴿ يَتَأَيُّهُا ٱلَّذِيرَے ءَامَنُوا 💮 ﴾ بوو، پێويسته

⁽۱) - تەفسىرى رىبەر

به وردی گویّی خوّی هه لْخا، چونکه ئهوه خوای گهوره به تایبهت بانگی ئهو ده کات، پهروهردگاری کارزان دهیهوی فهرمانیّکت ئاراسته بکات، یان شتیّکت لیّ قهده غه بکات.

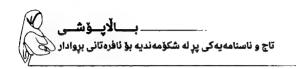
جا دیاره مروّق به سروستی خوّی کورتبینه و، ههموو شته کان له روالهتدا دهبینی و ناوه روّکه که ی نابینی، شته کانی نهمروّ دهبینی، به لام هیی به یانی نابینی.

خوای پهروهردگار باوه پرداران به ﴿ يَتَأَيُّهُا ٱلّذِيرِكَ ءَامَنُوا ﴿ اَنَكُ اَمَنُوا ﴿ اَنَكُ ده كات، ئهی ئهوانهی باوه پتان هیناوه. ئیهانه که هی کاری ئهو ته کلیفهیه که خوای بالاده ست له باوه پردارانی ده کات، به لام بینبروایان و سته مکاران و دوو پرووان، شایانی ئهوه نین خوای پهروه ردگار شتیان پی بسپیری و ته کلیفیان لی بکات. دیاره خوای پهروه ردگار کلیلی قه بوولبوونی کار و کرده وه کانی دیکهی به ستووه ته وه به گه پرانه وه (ته و به) بی لای خوی. با له و باره وه چه ند ده قیک به نموونه به پینینه وه:

 ۱)- دەربارەى تەوبە پىغەمبەرى خۆشەويست (ﷺ) دەفەرمووى: {التَّائبُ منْ الذَّنْبِ كَمَنْ لا ذَنْبَ لَهُ.}(۱)

ئه و که سه ی ته و به ده کات له گوناهه کانی، وه ك ئه وه وایه هیچ گوناهی کی نه کردبی که واته: شایه نی ثه وه ده بی به دلیدی پاك و هه ست و شعو وریکی پی له چاکه، ده ست به نه نجامدانی کرده و ه

⁽١) أخرجه ابن ماجه (١٤١٩/٢، رقم ٤٢٥٠)، والطبراني (١٥٠/١٠، رقم ١٠٢٨).

چاکه کان بکات، بز ثهوه ی به دوو بالهوه بفری و، به روّح و گیان بچێته خزمهت خوای بێوێنه.

۲)- هەروەها خواي (تبارك وتعالىي) دەفەرمووى: ﴿ اَلتَّكَيْبُونَ ٱلْمَكِيدُونَ ٱلْحَكِيدُونَ ٱلسَّكَيْحُونَ ٱلرَّكِعُونَ ٱلسَّكِيدُونَ ٱلْأَمِرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَٱلنَّنَاهُونَ عَنِ ٱلْمُنكِرِ وَٱلْحَنَفِظُونَ لِحُدُودٍ ٱللَّهُ وَبَيْتِرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿ ﴿ ﴾ التوبة، واته: (ئهو بروادارانه كه خواى گهوره ئهو کرین و فرۆشتنهی لهگهڵ کردوون، ئهمانهن وهکوو خزی دەفەرمووى: له رابردووی خراپی خویان پەشیهانن، عابید و خوایهرستن، شوکرانهبژیر و سیاسگوزارن و رۆژووگر و جیهادکارن، رکووعبهر و کرنووشبهرن، (الآمرون بالمعروف) فهرمان دەرن به چاکه و (الناهون عن المنکر) ریّگرن له خراپه و پاریزهرن بۆ سنوورەكانى خوا .. ئەمانەن لەگەڵ خوادا مامەڵەى بەھەشتيان کردووه و بهههشتین. دهسا توش -ئهی موحهممهد!- ئهو مزگینییه بده بهو باوه ردارانه.)(۱)

خوشکه بهریزه کهم: ئه گهر سهیري ئایهته که بکهیت، ئهو ههموو کردهوه چاکهی که له دوای یهك هاتوون و خوای پهروهردگار ستایشی کردوون، به چی دهستی پی کردووه؟ به {اَلتَّکیبُون } ئهو كهسانهي كه تهويه ده كهن. كه وا بوو، كليلي قهبوولبووني كار و كردهوه چاكه كان بريتييه له: تهوبه كردن و گهرانهوه و وازهينان له گوناه و و تاوان و سهرکهشي.

⁽۱) - تەفسىرى رامان

بالاپۆشى تاج و ناسنامەيەكى پړ لە شكۆمەنديە بۆ ئافرەتانى ب<u>پو</u>ادار

۳)- ههروهها له ئايه تێکي ديکه فهرموويه تي: ﴿ يَتَأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ نُوبُواْ إِلَى ٱللَّهِ تَوْبَعَ نَصُوحًا ﴿ ﴾ التحريم، واته: (ئهى باوه رداران، تهوبه بکهن و بگهرێنهوه لاى خواى بهبهزهيى؛ تهوبه يه کي پوخت و جوان و تۆکمه.)(۱)

ده ی تؤش خیراکه ته و به یه کی پوخت و جوان و راسته قینه بکه ، بؤ نه وه ی تؤش یه کیک بیت له سه رفراز و رزگار بووه کانی رؤژی دوایی. خوای گهوره ده فه رمووی: ﴿ وَتُوبُوا إِلَى اللهِ جَمِيعًا اَیُّهَ اَلْمُؤْمِنُونَ لَعَلَکُر تُفْلِحُونَ ﴿ ﴾ النور، واته: (ئه ی باوه رداران! ئیوه گشتتان بگه رینه وه لای خوای گهوره و ته و به بکه ن، بؤ نه وه ی سه رفراز و سه رکه و تووبن.) (۱)

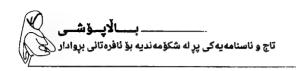
ئهى باوه رداران، ئينوه ههمووتان بگهرينهوه لاى خواى گهوره، كهس لهم تهوبه كردنه پاشه كشه نه كات، برؤن بؤ لاى خوا، ﴿ فَفِرُّواً لِلَّهُ اللَّهِ اللَّهُ الللْمُوالِلْمُ اللَّهُ الللْمُواللَّالِمُ اللَّهُ اللْمُوالِمُ اللَّهُ اللَّهُ

٤)- له ئايه تينكى ديكه دا ده فه رمووى: ﴿ وَاللَّهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيْكُمُ مَ وَكُمْ اللَّهُ عَلِيمًا السَّا اللَّهُ وَيُرِيدُ ٱلنَّذِينَ عَظِيمًا السَّا اللَّهُ وَتَ أَن يَمِيدُوا مَيْلًا عَظِيمًا اللَّهُ ﴾

⁽۱) - پوختهي تهفسير

⁽۲) - تەفسىرى ئاسان

⁽٣) - تەفسىرى رامان

النساء، واته: (خوای بالادهست دهیهوی لیّتان خوّش بیّ، به لام ئهو کهسانهی به شویّن ههوا و ئاره زووه کانی خوّیان ده کهون، دهیانهوی له ریّگهی حهق و راست لاتان بدهن، به لادانیّکی گهوره.)(۱)

0)- ههروه ها ده فهرمووی: ﴿ أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ أَمُ وَاللّهُ عَنْفُرُونَ أَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللّهُ وَيَسْتَغْفِرُونَ أَمُ المَائدة، ئايا ئيوه ناتانهوی تهوبه بکهن و بگهرينهوه بي لای خوای پهروه ردگار؟! (أَفَلا) له زمانی عهره بيدا پرسيار کردنی سهرزه نشتکردنه، (الإستفهام الإنکار). ئهم جوّره پرسيار کردنه شيو دوو مه به سته: (التوبيخ، والتقريع)، سهرزه نشتکردن و به ئاگاهينانهوه، ئايا به س نيبه که واز ناهينن له گوناهو تاوانه کانتان؟!

دهی خوشکه ئازیزه کهم ئهوه پهروهردگاری خاوهن ده سه لاته پرسیارت لی ده کات به شیّوه یک سهرزه نشتت ده کات بو ئهوه ی به ئاگا بیّیتهوه، واز بهیّنیت له شویّنکه و تنی حهز و ئاره زووه کانت و گویّرایه لیکردنی شهیتان. جا ئه گهر باوه پرداریت، پیّویسته ئه و ئایه ته درووشمت بیّت: ﴿ وَقَالَ إِنِّ ذَاهِبُ إِلَى رَبِّ سَیّهٔدِینِ ﴿ الصافات واته: (ئیتر من ده چم بو لای خوای کاربه جیّ، ئه و پینموییم ده کات.)(۲)

نا نا نه کهی یه کین بیت له دهرچووانن له فهرمایشته کانی

(۱) - پوختهی تهفسیر

⁽۲) - تەفسىرى ئاسان

پهروهرگاری کارزان، دهنا بیّبهش دهبیت له هیدایهت و ریّنویّنی. خوای بهرز و بلّند دهفهرمووی: ﴿ وَاللّهُ لَا يَهْدِی ٱلْقَوْمَ ٱلْفَسِوِینَ ﴿ وَاللّهُ لَا يَهْدِی ٱلْفَوْمَ ٱلْفَسِوِینَ ﴿ وَاللّهُ لَا يَهْدِه ، (خوای گهوره ههرگیز ریّنویّنیی کهسانیّك ناکات، که له گویّرایهلّیی ئهو دهربچن.)(۱)

خوشکه گران و سهنگینه کهم: تو وا مهزانه خوای کاربه جی ههر وا توی دروست کردووه، پیوسته ژیرانه بیر بکهیته و برانیت که خوای کارزان بو پهرستن و گویزایه آلی و ملکه چبوون بو فهرمانه کهی خوی ئیمهی دروست کردووه، ههروه ک فهرموویه تی:
﴿ أَنَحَسِبَتُمْ أَنَّمَا خَلَقَنْكُمُ عَبَثًا وَأَنَّكُمُ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿ اللهٔ منون، ثایا ئیوه وا دهزانن (خوای مهزن) ئیوه ی به گالته دروست کردووه، ناگه رینه وه بو لای ئیمه ؟!) (۲)

نیتر با نانومید نهبین له رهحمهت و بهزهیی و لیخوشبوونی پهروهردگاری بالادهست، چونکه تهویه و گهرانهوه پهتی رزگاربوونه، وه ک کهشتییه کهی نووحه بو رزگاربوونی نیمه بهرهو کهناری ئارامی.

پاداشتی نهو کهسانهی که دهگهرینهوه لای خوای بالادهست و تهوبه دهکهن:

خواى پەروەردگار دەڧەرمووى: ﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ تُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ

⁽۱) - پوختهی تهفسیر

⁽۲) - تەفسىرى ئاسان

قُوْبَةُ نَصُوعًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنكُمْ سَيِّنَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّنَتِ بَعَرِي مِن تَعْتِهَا ٱلْأَنْهَدُرُ يَوْمَ لَا يُغْفِرِي ٱللَّهُ ٱلنَّبِيَ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُ، ثُورُهُمْ يَشْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيمِ أَيْدِيمِهُ وَبِأَيْمُنِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا آتَمِهُ لَنَا ثُورَنَا وَأَغْفِرُ لَنَا أَيْنَكَ عَلَى سَعْىٰ بَيْنَ أَيْدِيمُ لَنَا أَيْنَا اللهِ التحريم.

واته: نمی نموانمی باوه پتان هیناوه، تموبمیم کی پراستمقینه بکمن! نزیکه که خوای گموره همموو گوناهه کانتان بسپیتموه، بتانخاته بمههشتیک که له ژیرییموه جوّبار ده پوا. نمو پوژه ی که خوای بالاده ست و پیخه مبمر و (پیکیهی نمو باوه پردارانمی که له گملیدا بوون، تووشی خه جالمتیان ناکات، بملکوو خوای گموره پرووناکییم کی وایان ده داتی لم پیشیانموه و له دوایانموه، نموانیش ده لین: پهروه ردگارمان! نمو نوور و پرووناکییمان بو تمواو بکه و لیمان خوش ببه، تو توانات به سمر همموو شتیکدا همیم.)(۱)

ئايا گوناهه کان له چ حاله تيکدا له سهر ئاده ميزاد نانووسرين؟

لهو بارهوه پينغهمبهرى خواى بالادهست (ﷺ) فهرموويهتى: {إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ وَالنِّسْيَانَ وَمَا اسْتُكْرهُوا عَلَيْه (٢٠).

له سن حاله تدا خواى گهوره چاوپۆشىيى كردووه له ئوممه ته كهم:

⁽١) تەفسىرى ئاسان

⁽۲) أخرجه مسلم (۱۹۹٤/٤، رقم ۲۵۷۷)، وابن حبان (۳۸۵/۲، رقم ۲۱۹)، والحاكم (۲۲۹/٤، رقم ۲۲۰۷)، وقال: صحيح على شرط الشيخين.

بالاپقشى تاج و ناسنامەيەكى پر ئە شكۆمەنديە بۆ ئافرەتانى بېوادار

دووهم: (النِّسْيَانَ)، لهحالهتي لهبيرچوونهوه.

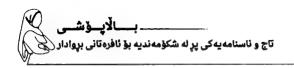
سى: (مَا اسْتُكُرهُوا عَلَيْه)، له حالهتى تۆبزىلى كران، مرۆف كاتىك تۆبزىلى كران، مرۆف كاتىك تۆبزىلى لىن دەكرى بۆكردنى تاوانىك، ئەگەر بزانى مەترسى لەسەر ژيانى دروست دەبىي و لەناو دەبرى، دەتوانى تاوانەكە بكات وخواى گەورە ھىچى لەسەر نانووسى.

پەلە كردن لە تەوبەكردن:

پێۼهمبهری خوا (ﷺ) له فهرمایشتێکی قودسیدا له خوای گهورهوه بۆمان دهگێڕێتهوه و دهفهرمووێ: {فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ. لَكُمْ} واته: زوو داوای لێخۆشبوونم لێ بکهن من لێتان خوٚش دهبم.

که نهزهریّك، یان غهیبه تیك، یان فهرمانیّکی خوا ده شکیّنی، مههیّله درهنگ بکهوی، راسته وخوّ ته و به و ئیستغفار بکه، چونکه تو نازانی کهی ده مریت. جگه له وه ش، ئه گهر زوو ته و به نه کهی، فریشته کان له سه رت ده نووسن و لای خوا لیّپیّچینه وه ته له گه ل ده کریّت.

ئهوه تا خوای گهوره حالی ئهو که سانه مان بۆ روون ده کاته وه که زوو ته وبه ناکه ن، تا ده که ونه سهره مهرگ، ده فه رمووی: ﴿ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّكِيَّاتِ حَقَّى إِذَا حَضَرَ آَحَدَهُمُ ٱلْمَوْتُ قَالَ إِنِي تُبَّتُ الْكَنَ السَّكِيَ النساء، واته: ته وبه بۆ ئه و که سانه نييه که قال إِنِي تُبَّتُ الْكَنَ الله الله النساء، واته: ته وبه بۆ ئه و که سانه نييه که

بهرده وامن له کردنی گوناه و تاوان، تا ده گاته سهره مهرگ، ئینجا ده لین ته و به ده کهم.)(۱)

ثهی با بزانین ته وبه بو کنیه؟ به دلنیاییه وه بو نه و که سانه یه که زوو ته وبه ده که ن و په شیهان ده بنه وه وه ک ده فه رموی: ﴿ إِنَّمَا اللَّهِ بَلَا بِهِ لِلَّذِینَ یَمّ مَلُونَ السُّوّةَ بِجَهْلَا مُ ثُمّ یَرُوبُونَ مِن قَرِیبِ اللّهُ عَلَیْهِم وَکَاک اللّه عَلَیْهم وَکَاک الله عَلَیْهم وَکَاک الله عَلَیْهم وَکَاک الله عمره بیدا نه داتی (حصر) ه، واته: ته نیا ته وبه بو نه و که سانه یه که خرا په کارییان کردووه به نه زانی، پاشان زوو ده گهرینه وه بو لای خوای خاوه ن ده سه لات، به راستی نه وانه نه ده که خوای که خوای که خوای که خوای کار به جینیه (استی خوا زانای کار به جینیه)(۱)

بهرده وامبوون لهسهر تاوان واته: یاخیبوون، ئه و یاخیبوونه ش دل و ناخی ئاده میزاد ره ش ده کات.

دوای تهوبه کردنیش خوای پهروه ردگار به مهرجی گرتووه که نهو ناده میزاده خزی چاك بكات، وه ك پنیان ده فهرمووی: ﴿ أَنَّهُ مَنَّ عَمِلَ مِنكُمُ سُوّهُ البِجَهَلَةِ ثُمَّ تَابَ مِن ﴿ بَعَدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَجِيمُ ﴿ وَاللَّهُ عَلَالِهُ عَلَاللّ اللهُ عَلَاللهُ عَلَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ عَلَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ اللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَاللهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ الللَّهُ اللللهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّاللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللّهُ اللّهُولُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّ

(۱) - تفسیری ریبهر

⁽۲) - تەفسىرى ئاسان

ليْخوّشبووه لهگهڵيان.)(١)

به ریزان! که خوای گهوره ئهوهنده بهبه زهییه له گه ل ئیمه، با ئیمهش بهبه زهیی بین له گه ل خومان، گوناهکردن بو د ل و دهروون وه ك نهخوشی وایه بو جهسته، ئه گهر زوو چارهسه ر نه کریت، ئهو دله ده مرینی؛ ئه گهر زوو ری له و نه خوشییه نه گیری، ئه وا بلاو ده بیته وه و ته شه نه ده کات. له ئه نجامدا چاره سه ری ئه سته م ده بیت.

تەوبەكردن پێويستى بە بەردەوامى و جێگيربوون ھەيە:

خوای گهوره به پیغهمبهر (ﷺ) و باوه پرداران دهفه رمووی:
﴿ فَاسْتَقِمْ كُمَا أُمِرْتَ وَمَن تَابَ مَعَكَ ﴿ الله هود، واته: (بهرده وام و دامه زراو به وهك چؤن فه رمانت پی كراوه و، له گه ل نهو باوه پردارانه ش كه له گه ل ندان.)(۱)

دوای تهوبه کردن، بهردهوامی و کردهوهی چاك پیویسته، وهك خوا (عــز وجــل) دهفهرمووی: ﴿ وَلِنِّي لَغَفّارٌ لِمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ مَلِحًا ثُمَّ اَهْتَدَیٰ ﴿ اَلَٰ عَلَیْ اَلْمَا ثُمّ اَهْتَدَیٰ ﴿ اَلَٰ اللّٰ الل

حدیف و مخابن بۆ ئیمدی موسلّهان خوای مدزن بدو هدموو

⁽۱) - پوختهی تهفسیر

⁽۲) - تەفسىرى رێبەر

⁽٣) - تەفسىرى ئاسان

چارەنووسى ئەوانەي كە تەوبە ناكەن:

خوای با لاده ست ده فه رمووی: ﴿ وَمَن لَّمَ يَتُبُ فَأُولَكِيكَ مُمُ ٱلظَّالِمُونَ ﴿ ﴾ الطّحرات، واته: (ئه وانهی ته و به ناکه ن، ئه وانه له سته مکارانن.) (۱) هه رکه سی نه گه ریّته و ه، ئه وه خوای گه و ره به سته مکار له قه له می ده دات. بوّچی خوای گه و ره به سته مکار ناوی بردو و ه ؟

لهبهر ئهوهی تهوبه ناکهیت و ناگهرییتهوه لای خوای گهوره، بهمهش ستهمیّکی زوّر گهورهت له خوّت کردووه. دیاره که خوای گهوره دهرفهتی زوّر به ثادهمیزاد دهدات. له ماوهی ژیانتدا، چهند لافیتهی رهشت بینی و چهندهها کهس له خزمان و نزیکانی خوّت وهفاتیان کرد، لهگهل تو نانیان دهخوارد و پیاسهیان ده کرد و ههلّدهستان و دادهنیشتن، بیر بکهوه چهند کهس تاکوو ئیستا له دهوروبهری تو مردوون؟! ههلّبهته بویه خوای گهوره به ستهمکار ئهو کهسانهی له قهلهم داوه که تهوبه ناکهن، چونکه ئهو ههموو دهرفهته بهسهریاندا تی ده پهری، کهچی دهرس و پهند و عیبرهت

(۱) - تەفسىرى رامان

ودرناگرن.

دوا جار بزانه تو لهنیوان به هه شت و دوزه خدا ده بی یه کیکیان هه لبژیری، نه وه چاره نووسی ناده میزاده، تا ده رفه تی ژیانت له پیشه، خوت له ناگر پرزگار بکه و خوشه ویستیی خوای گه وره و به هه شت به ده ست بینه. نه مه ش چون ده بی هه نگاوی یه که م وه ک باسیان کرد، ته و به کرده و گه پرانه وه یه بو لای خوای دادگه ر، نینجا نه نجامدانی کرده و هاکه کان و، نیتر به رده و امبوون له سه ر خوپاراستن له گوناه و تاوان و، کردنی کردوه ی چاکی زور.

جا بۆچى تۆ لەو كەسانە نەبى كە پەراوى كردوەكانيان بە دەستى راست وەردەگرن، ئىتر راستەوخۆ دەچن بۆ بەھەشت و ھەق و حسابىدى سووك و ئاسانيان لەگەلدا دەكرىخ؟!

چەند رووداوێكى راستەقينە دەربارەي بالايۆشى

ړووداوي پهکهم:

ئافرەتىكى مردووشۆر كە بە دايكى ئەحمەد ناسراو بوو، خەلكى شارى ريازى پايتهختى ولاتى سعووديه بووه. ئهم ئافرهته دهلنى: من سالانێکي زوّر بوو خوّم تهرخان کردبوو بوّ شووشتني ئهو ئافرەتانەي كە كۆچى دوايى دەكەن. رۆژێكيان چەند ئافرەتێك له گه ل شوفیریك له ده رگای ماله كهمیان دا و گوتیان: كچیكی گەنجان كۆچى دوايى كردوه و ھاتووين بۆ ئەوەى لەگەلپان بنیت و بن شووشتن و کفنکردنی کچه کهمان. ئیتر منیش گوتم بهسهرچاو. خوم ناماده كرد و له گه ليان كهوتمه رئ. كه گهيشتينه شویّنی مدیدست، منیان برد بو گهرماوی ماله کهیان که لاشهی کچه مردووه کهیانی لن بوو. ئیتر له ناکاو دهرگای ئهو گهرماوهیان لهسهر من داخست، منيان له گه ل كچه گهنجه كهيان بهند كرد و دەرگايان لەسەر داخستم. ئيتر من زۆر ترسام و راچلەكيم، دەم و چاوی کچهکهم هه لدایهوه و سهیرم کرد بینیم روخساری رهش هەڭگەرابوو. سەيريكى جەستەيم كرد، بينيم جەستەشى بۆنيكى بۆگەنى لى دەھات، ئىتر زياتر ترسام، بۆيە دەستم كرد به ھاوار و لیّدانی دهرگا، بهلام بیّئهنجام بوو و هیچ کهسیّك وهلّامی نه ده دامه وه، ناچار بووم دهستم کرد به شوّردنی کچه که و پاشان وشکم کردهوه و کفنیشی بز ناماده کرابوو، نیتر کفنیشم کرد. جاریّك یتر دهستم كردهوه به هاواركردن و لیّدانی دهرگا و گوتم ئەوە ئەو ئەركەي بە منتان سياردبوو لە شۆردن و كفنكردني کچه که تان، به جیم گهیاند. تکا ده کهم ده رگاکه بکه نهوه. ئیتر نهم جاره که ئهو گوتانهی منیان بیست، به دهنگ هاوارکردنه کهمهوه هاتن و دهرگاکهیان کردهوه. منیش ئهوهنده پهشوکاو بووم، خیرا رامکرد و گهرامهوه مالهوه و زور بیرم ده کردهوه ئهری دهبی تهم کچه چ گوناه و تاوانیکی کردبی تا حالی ئهوهنده خراپ بیت؟! بۆ دەستكەوتنى وەلامى ئەم پرسيارە كە ھەموو ھەست و ژيرى و بیرکردنهوهی داگیر کردبووم، دوای (۳) رِوْژ بوّ وهرگرتنی وه لامی ئهم پرسیاره سهردانی مالی ئهو کچه گهنجهم کردهوه. دوای گفتوگر و گلهیی له شیوازی مامه له کردنیان له گه ل من و بهند کردنم به تهنیا له گهرماوه که له گهڵ کچه مردوه کهیان، له وه لامدا به داوای ليبوردنهوه گوتيان: ناچار بووين وا بكهين، ريخارهيه كى ديكهمان نهبوو، چونکه پیش تو (۷) ئافرهتی ترمان هینابوو بو شووشتنی کچه کهمان، به لام ههر حهوتیان به رگهیان نه گرت و به په شوکاوی رایان ده کرد. بزیه ناچار بووین دهرگا لهسهر تز دابخهین بز ئهوهی تۆش وەك مردووشۆرەكانى تر به ترس و پەشۆكاوى را نەكەي. گوتم دهی ده کری بزانم کچه کهی ئیوه چ گوناه و تاوانیکی کردبوو تا روخساری ئاوا رەش ھەڭگەرى و جەستەشى بۆگەن بكات؟ گوتیان: به داخ و پهژارهیه کی زورهوه کچه کهمان له نویژ کردندا سست و کهمته رخه م بوو، سه ره رای نه وه ش حه زی له خوجوانکردن و خوده رخستن بوو، ئاماده نه بوو ملکه چی فه رمانه کانی خوا و پینعه مبه ری خوا بینت (صَلَّی الله عَلَیْهِ وَسَلَّمَ) و وه ك نافره تیکی بروادار بالا پوشی بكات.

پووداوی دووهم

پیاویکی بروادار دهگیریتهوه و دهفهرموویت: کچیکم ههبوو تهمهنی (۲۰) سالان بوو. ئهم کچهم زور دیندار و لهخواترس بوو. زوربهی کاته کان خهریکی خویندنی قورئان و عیبادهت بوو. پيداگر بوو له کردنی شهونويژه کانی و بالاپوشيکی ريکوپيك بوو. زۆر جار من و دایكی پنهان دهگوت: كچم پشوویهك بده، تۆ زۆر هیلاکی به خویندنی قورئان و خوایه رستی، به لام ئهو ده یگوت: نا، خۆشىيى من لە خواپەرستى و شەونوپژ و قورئانخوپندندايە. ئيتر رۆژنىك گشتمان دەرچووين بۆ سەردانى ھەندىك خزم و ناسياومان، ههر له سهرهتای دهرچوونمانهوه، ئهو کچهم خهریکی خویندنی قورئان بوو، ئیتر له نیوهی رِیْگادا تووشی رِووداوی هاتووچۆ بووین، له ئەنجامدا گشتهان به سەلامەتى دەرچووین، تەنیا كچه دیندارهکهم نهبی که زور به سهختی بریندار بوو، بهلام ئهو ههر قورئانه کهی توند به دهسته کانیهوه گرتبوو تا دواهه ناسه کانی و هەلفرینی گیانی پاکی. بەلى ئەمەيە سوننەت و بەلىنى پەروەردگار، له ژياندا به چيپهوه سهرقال بي، ژيانيشت ههر بهوه کوتايي ديّت.

<u>ر</u>ووداوی سێيهم

شيخ خاليد راشد دەفەرموويت: پزيشكيكى پسپۆرى ئافرەتى بالاپوش و لهخواترس و پاك، گهشتيكى كرد بو ئهورووپا به ئامانجى بەشدارىكردن لە كۆنفرانسىكى زانستىي يزيشكى. لە كاتيكدا ئەو رووبەند (نيقاب)ىي دەپۆشى، كۆمەلىك ئافرەتى سفووری مهسیحی روویان لهم ئافرهته پاکه کرد و تانه و تهشهریان ليّ دهدا و پيّان ده گوت: داخوا خاوهن چ روخسار و قژيّکي ناشيرينه بۆيە ئەم رووبەندەى پۆشيوه؟! ئىتر ئەم ئافرەتە لەخواترسە زۆر ئارام بوو و چاوهروانی دهرفهتیکی ده کرد بو وه لامدانهوهیه کی جوان و پی له حیکمهت. ئیتر له کاتی پشووداندا به دهرفهتی زانی و بانگی ئهم ئافره تانهی کرد، له ژووریکی تایبه تا به ئافره تان رووبهنده کهی دانا و ئافرهته مهسیحییه کان بینییان ئافرهتیکی زور جوان و شوخ و شهنگه، سهریان سورما و نهم جاره گوتیان: تق نازاد نیت، نهم رووبهنده هاوسهره کهت به سهریدا سهپاندووی و فهرماني ئهو جيبهجي ده کهي. ئهويش گوتي: سويند به خوا پۆشىنى ئەم رووبەندە تەنيا ملكەچىي منە بۆ فەرمانەكانى خوا و پینغهمبهری خوا. ئهگهر لهبهر خاتری رهزامهندیی پهروهردگار نهبووایه، ههرگیز ئاماده نهبووم فهرمانی هیچ کهسیکی ترم جیبهجی کردبا. ئیتر به شیوازیکی ئهوهنده جوان و پر له حیکمهت گفتوگوی له گهڵ كردن، ههر لهم كۆرېەندە حهوت ئافرەتى كرد به موسلّمان.

ړووداوی چوارهم

پیاویّك ده گیریّتهوه و ده لّی: كچیّكم ههبوو زوّرم خوّش ده ویست، به لام قهده ری خوا وا بوو نه خوّشیی تاعوون له شاره كه مان بلاو بوویه وه، ئیتر كچه كه ی منیش یه كیّك بوو له تووشبووانی ئه و قایروّسه و، دواجار بووه هوّی گیان له ده ستدانی. ئیتر به مردنی ئه و زوّر غه مبار و بیّتاقه ت بووم، هیوا خواز بووم شه وی که له خه و بیبینم. خوای گه وره ئاواته كه می هیّنایه دی و له خه و دا بینیم و لیّم پرسی: کچه جوانه كه م، گیان كیّشان و مردن چوّنه؟ بوّم باس بكه. گوتی: باو كه گیان! گیان كیّشان و مردن زوّر سه خته و خوّئاماده كردنی باو كه گیان! گیان كیّشان و مردن زوّر سه خته و خوّئاماده كردنی ناكه م، گوتی: (كنا نعلم و لا نعمل)، واته: ئیّمه ده مانزانی، به لام كارمان پیّی نه ده كرد.

ړووداوی پینجهم

ئافره تیکی سعوودی دلّی: سهردانی کومهلّیک خزم و کهسان کرد که له شاریّکی دیکه بوون. چهند روّژیک له لایان ماینهوه، زوّر دلّخوش بووین له گهلّیان. ئهو روّژهی که بریار بوو بگهریّینهوه بو شاره کهی خومان، پورم نیوه روّخوانیّکی بوّ ریّک خستین. منیش پیّش دهرچوون، ویستم له تهواوی پوّشینی بالاپوّشی و لهچه که کهم دلّنیا بیمهوه، سهیری ئاویّنهم کرد، ههستم کرد که دووپشکیّکی ناسروشتی بهسهر سهرمهوهیه، به پهله گرتم و دام به زهویدا و هاوارم لیّ بهرز بوویهوه، گوتم: ئهمه چی بوو؟ له کوی هات؟ شتی وام نهبینبوو. دوای کوشتنی دووپشکه که، توّزیّك ئارام بوومهوه، زوّر سپاسی خوای گهورهم کرد، زانیم ئهو منی پاراستووه، به هوّی ئهو له هوی که به فهرمانی ئهو لهسهرم کردبوو.

رووداوى شەشەم

کچنک باسی ژیانی خوی ده کات و ده ڵێت:

زور رقم له ژیانی خوّم دهبیّتهوه، به هوّی هه لهییّکی گهوره که له رابردووم کردم و به هوّی خوشهویستییه کی دروّیینه!

من کچێکي شوخ و شدنگ بووم و هدرگيز حدزم به بالايوشي نهبووه و ههمیشه ههولم دهدا له ههمبهر گهنجان به جوانترین شیّوه دەربكەوم. ئىتر لە يەكەم ساڭى چوونم بۆ كۆلىنج كورىكم ناسى که گهنجیّکی زور جوان بوو و پیّی سهرسام بووم و نهویش به جوانی و شوخ و شهنگییه کهم سهرسام بووبوو. ئیتر به بهردهوامی قسهمان له گهڵ يه كتر ده كرد و ههتا دهرچوونيشهان پێكهوه ههبوو، تا يهيوهندييه كهمان زور قوول بوو و واي ليهات من دهجووم بو ماليان و به تهنیا دادهنیشتین. ئهویش کهسیکی زور قسهزان و زمانلووس و فریوده رب وو و قهناعه تی پی هینام و رازیی کردم که ئیمه یه کهان خۆش دەوەئ و به يەكتر رازين، ئيتر هاوسەرگرييش بريتييه له رهزامهندیی ههردوو لا. بزیه منیش خوم به دهستهوه دا و تهسلیمی بووم. دوای ئهوه، چهندان جار ئهو کاره ناشهرعییه دووباره بووهوه، ئەوپش بە شپوەپەكى زۆر خۆپەرستانە مامەللەي لەگەللم دەكرد، هدرچهند پیم ده گوت که بیته خوازبینیم و هاوسدرگری بکهین، به لام ههموو جاريك به بههانه يه بابه ته كهى دوا ده خست. واى لي هات که دهچووم بۆ مالْیان، لهگهلْ کچی تر ههمان کاری دهکرد. کاتیْك

ناوەرۆك

پێۺکەشە بە
پێۺهکی
بـالْاپـۆشى (الحجاب)٨
پێناسهی (الحِجْابُ):۸
حیکمهت و فهلسهفهی بالاپوشی:۸
جۆرەكانى باڵاپۆشى
يەكەم: روالْەتى (الظاهري):
دووهم: ناوهكى (الباطني):
مەرجەكانى باڵاپۆشى
گرنگترین سوودهکانی باڵپۆشی
سوودەكانى بالاپۆشى لە ړووى زانستىيەوە
بەلگەكانى فەرزبوونى بالاپۆشى لە قورئان و سوننەت
سزا و تاوانی خوپوشتهنهکردن به حیجابی شهرعی
چەند ئامۆژگارىيەكى بەسوود
جل و بهرگی پاریزکاری و شهرم و شکوّ و چاکترینه ۱
باڵٳڽٚڞۑ ڕێڰڔ نييه له بهردهم ۖسهركهوتن و داهێناني توٚ!٧٤
با فریای خوّمان بکهوین پیّش نهوهی مردن فریامان بکهویّت!
گرنگىدانى پێغەمبەر ﷺ بە ئافرەتان و كچان۲
گفتوگۆێکی ژیرانه لهگهڵ خوشکه ئازیزو بهڕێزهکانم۲۰

بـــالاپـــۆشـــى تاج و ناسنامەيەكى پېرلە شكۆمەنديە بۆ ئافرەتانى بېوادار

نائومیّد مهبه له بهزهیی و میهرهبانی و لیّخوّشبوونی پهروهردگارت ۷۱
پەلەكردن لە تەوبەكردن:
چارەنووسى ئەوانەي كە تەوبە ناكەن:
چەند پووداويكى پاستەقىنە دەربارەي باڭلپۆشى
ړووداوی پهکهم
ړووداوی دووهم
ړووداوی سێيهم
ړووداوی چوارهم
ړووداوی پێنجهم
ړووداوی شهشهم
دوا ئامۆژگارىم:

بالارومى اتاج و ناسنامەيەكى پر لە شكۆمەنديە

بالا پۆشی بروایه، ملکهچیه، خوا پهرستییه، له خوا ترسیه، تاجه، پاکیه، ستره، شهرم و شکوّیه، ناسنامهیه، غیرهته، وه ئافرهتی بالاپوّش به خواپهرست و روّژوو گر (الصّوامة والقوّامة) ههژمار ده کریّ، که پاداشته کهی بریتیه له بههه شتی نه براوه، بالانه پوّشی بریتیه له سهرکه شی و بیّ فهرمانی خواو یَغهمبه ره رکهی (درودی خوای لیّ بیّ) به دریّژایی کات و ساته کان سزاکهی برییته له دوّزخ، له کوّتایی نامیلکه که چهند پووداویکی پراسته قینه باسکراوه، له گهل چهند موژده یه کی خوّش له فهرمووده کانی پیغه مبهری (درودی خوای لیّ بیّ).

به هیوام ئهم نامیلکه بگات به دهست سهرجهم ئهو خوشکانهی که پیّوستیان به پیّنمایی کردنه بوّ جیّبهجیّ کردنی فهرمانی بالّا پوّشیه.

الع الصينخاندي حاجي قادري كويي

لقی یه کهم: به رانبه رده رگای قه لا - بازاری روّشنبیری لقی دووهم: چوار ریانی شیخ مه حموود - به رانبه ر مزگه و تی مه حموود عه للاف

